

Літературно-культурний журнал українських письменників Румунії

Наши голоса

Місячник Союзу українців Румунії. XXII рік видання. №211, січень, 2012

*І чужому навчайтесь,
Щ свого не цурайтесь...*
М. Шевченка

Наш голос

NAȘ HOLOS
ISSN 1220-6296

Головний редактор - Ірина Мойсей
Редактор - Іван Ребошапка
Секретар редакції - Михайло Трайста

Редколегія:

Іван Арделян, Іван Кідещук,
Іван Ковач, Микола Корнищан
Микола Корсюк, Михайло Михайлюк,
Юрій Павліш, Віргілій Ріцько

Адреса редакції:

Раду Попеску, 15, Сектор 1, Бухарест;
Телефони: 021/222.07.29; 021/222.07.37
Телефони/Факси: 021/222.07.37; 021/222.07.55;
E-mail: redactia.nasholos@gmail.com

Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»,
Бухарест, Румунія
Redacția:
Str. Radu Popescu, Nr. 15, Sector 1,
București România

Застереження:

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.

Читайте в номері:

- ❖ «Зоря крізь просторинь і час плє світло срібне»
- ❖ «Сміються, плачуть солов'ї...»
Андрій Малишко:
В глибокій самотності
- ❖ Іван Кідещук:
«Поклик до людських висот»
- ❖ У контексті щедрої схильності
Чернівців до наших проблем
- ❖ Буковинські трафунки
- ❖ Перлини всесвітньої літератури
«Енеїда» Публія Вергілія Марона (I)
- ❖ Незагоєні рани (Уривок з роману)
- ❖ Відамія (Уривок з новели)
- ❖ «Набирання води»
- ❖ Верхньорівнянські співанки
- ❖ Дитячі сторінки
- ❖ Сторінки гумору

Іван РЕБОШАПКА

«ЗОРЯ КРІЗЬ ПРОСТОРІНЬ І ЧАС ПЛЄ СВІТЛО СРІБНЕ...»

До видання 60 років тому першої добірки творів Міхая Емінеску українською мовою

Уже давно стало традицією в Румунії щорічно вшановувати у січні місяці Зорю-Лучафера Міхая Емінеску з нагоди його дня народження (15.1.1850 р.). Приєднаємося й ми до загальнонародної пошани найбільшого усіх часів поета Румунії коротким оглядом першої добірки перекладів його творів українською мовою «Поезії» (Державне видавництво художньої літератури, Київ, 1952, 180 стор.малого формату), яка і по цей час постійно осяває душу і серце україномовного читача глибокими обласороздуючими загальнолюдськими почуттями, бо українські перекладачі, як пізніше зізнавався нам у взятому в нього інтерв'ю Андрій М'ястківський, доклали всі свої сили й художні здібності, щоб Міхай Емінеску був таким же близьким і легким душі українського народу, яким є для нього Тарас Шевченко.

Ретроспективно оглянувши поширення добірки протягом всього дотеперішнього 60-річного періоду, незважаючи на ряд її недоробків, можна заявити, що вона зразково показала напрями, якими повинна йти українська емінескіана. Адже ж небезпідставно чимало з удалих у ній поданих перекладів передруковувались згодом у наступних україномовних виданнях творів класика румунської літератури.

Перша добірка перекладів з творчості М. Емінеску охоплює 43 найрепрезентативніші його поеми і поезії, як «Ангел і Демон», «Послання друге», «Послання третє», «Життя», «Келін», «Лучафер», «Що тобі бажаю, мій румунський краю», «Синя квітка», «Озеро», «Венеція», «Коли ті спомини встають...», «Біля тополь самотніх», «Літа минають», «Тебе ж нема», «Зоря», «Знову щогли залишають...» і ін. У здійсненні перекладів взяло участь багато найталановитіших українських перекладачів та і дехто з найвидатніших поетів, як, наприклад, Максим Рильський, Володимир Сосюра і інші, які доклали багато зусиль для адекватного відтворення українською мовою усіх рівнів поезії Емінеску. Оцінюючи ці переклади крізь

призму сприйняття творчості Міхая Емінеску такими видатними його румунськими дослідниками, як Тіту Майореску, Джордже Келінеску, Тудор Віану, Думітру Каракостя, Едґар Папу, Александру Піру, Джордже Мунтяну, Єуджен Тодоран, Ладіслау Ґалді, Марін Мінку, Іоан Неґоїцеску і інші, які подають корисні інтерпретаційні «ключі» для виявлення того факту, як саме і з яких елементів заново постає, в іномовному «одязі», неповторна творча самотність Міхая Емінеску, зазначимо, що, за винятком цілого ряду недоробків та промахів, у багатьох випадках українські перекладачі усвідомлювали, взагалі, майже всі глибинні значення поезії румунського класика, з великою увагою і захопленням ставились до їхнього відтворення, сприймаючи Міхая Емінеску з належною повагою, як своєрідного «партнера» у поетичному «змаганні» з ним. Образно, сугестивно, промовистою метафорою схарактеризував у даному нам інтерв'ю той же Андрій М'ястківський посилену трудність перекладача (більша частина київської добірки перекладів з Емінеску 1974 р. належить йому) у нелегкому «змаганні» з Міхаєм Емінеску: «Він мені завдавав важкі завдання, тому що переклад – з далекої мови, бо румунська мова – це не слов'янська. Він мені давав важкі завдання, наче казав: «Ану, Андрію, поспробуй цей «горішок», розкуси! І – було цікаво! Як би було легко, то тоді нічого й робити. Мені було важко і цікаво, а тому цікаво, бо важко».

Зважаючи на урочистість появи даної статті, не звертатимемо увагу на недоліки перекладів цієї добірки (вони, взагалі, відомі, їх сяк-так повиявлювано при різних нагодах), а шляхом паралельного «прочитання» оригіналу і перекладу спробуємо виявити, що саме і як саме з геніальної творчості румунського класика збереглося в українських перекладах і яким постає він перед україномовним читачем.

(Продовження на 4-ій стор.)

«Зоря крізь просторінь і час ллє світло срібне...»

(Продовження з 3-ої стор.)

Один із вдалих здобутків перекладів Міхая Емінеску українською мовою становить виявлення перекладачами основного джерела його поезії – гри художніх образів-картин. Аналізуючи поему Емінеску «Лучафер» (а подібну оцінку оправдано можна поширити на всю творчість поета), видатний знавець румунської і всесвітньої літератур академік Тудор Віану відзначав, що справжня поезія твориться насамперед з образів-картин і почуттів, а відомий авторитетний літературознавець і письменник (його літературознавчі тексти відзначаються оригінальними метафоричними осмислюваннями) Джордже Келінеску, автор славнозвісної Історії румунської літератури і дуже цікавої монографії про Міхая Емінеску, зауважував, що художня майстерність даного поета полягає у перетворенні ним ідей у музику та в метафори, що Емінеску «ніколи не філософствує, його речення виражають картини», а «пластична інтерпретація понять є просто надзвичайною». Сам же Емінеску був свідомий цього. На його думку, як подобалося йому висловлюватися, поезія – це «захоплююча гра картинами» («un voluptos jos cu icoane»), виражена за допомогою символів та порівнянь.

У перекладах даної першої добірки зустрічаємо чимало вдалих, гарних, ба, ми б наважились оцінити, навіть чудових українських еквівалентів «гри картинами», коли перекладач, схопивши глибинний сенс оригіналу, нічим не «сковує» буянню власної фантазії, внаслідок чого оригінальні поезії «переливаються» у перекладні версії за допомогою відповідних художніх образів-картин, зберігаючи одночасно і специфічну оригінальну музику чи кантілена, як образно виражався Келінеску. Як правило, картина (художній образ) перекладається адекватною картиною, у поетичному «змаганні» з автором перекладач прагне бути на рівні «незборимого партнера», ніяк не «здаватись», не нехтуючи одночасно відмічувану М'ястківським легкість і близькість перекладеного поета до душі українського читача, наприклад:

Pe aceeași ulicioară Знов сьогодні в тім провулку
Bate luna în ferești, Місяць дивиться в вікно.

Numai tu de după gratii Тільки ти в вікні знайомім
Vecinic nu te mai ivești! Не з'являєшся давно.

Și aceiași pomi în floare І сьогодні ті ж дерева,
Crengi întind peste zaplaz, І на них той самий цвіт.
Numai zilele trecute Та ніколи тим деревам
Nu le fac să fie azi. Не вернуть минулих літ.
(Переклад А. Кацнельсона)

У цьому напруженому «дуелі» з автором перекладач інколи «жертвує» словами, виразами та реаліями оригіналу, використовуючи замість них інші, синонімічно відповідні, щоб не «ущербити» зміст і художню наснагу, а особливо відмічувану Тудором Віану та Джордже Келінеску пластичну експресію художнього образу:

S-a dus amorul, un amic Так, ти пішла, любов моя,
Supus amândurora, В незнані, темні далі,
Deci cânturilor mele zic І ось тепер з піснями я
Adio tuturora, Прощаюся в печалі.

Uitarea le închide-n scriin Їх покриває забуття
Cu mâna ei cea rece, Холодною рукою,
Și nici pe buze nu-mi mai vin, Нема їм більше вороття,
Și nici prin gând mi-or trece. Нема життя зі мною.
(Переклад Я.Шпорту)

У деяких перекладах цього видання наявні і художня точність, і образна відповідність, і подібна оригіналові «виструченість», динамічність чергування картин-образів та їхня гра, і, на востаннє, добірні українська поетична експресія, наприклад:

Vezi, rândunelele se duc, У вирій ластівки знялись,
Se scutur frunzele de nuc, Горіх роняє буйний лист,
S-așează bruma peste vii – І на поля спішить зима, –
De ce nu-mi vii, de ce nu-mi vii? Тебе ж нема, тебе ж нема!
(Переклад В.Гуртовенка)

В перекладі останньої строфи цього вірша – ті ж акорди-ритми, що і в оригіналі, ба, здається нам, перекладач здобуває певну перевагу над автором, повертаючи втрачену/пожертвовану в першій строфі картину інію, увиразнюючи ноту меланхолії за допомогою, ми б оцінили, фантастичної картини кружляння осіннього

листя по шляхах, додаючи їй відтінок жалю-туги шляхом вживання підсилюючої частки ж в рефрені-інтерogaції для вираження душевного настрою ліричного героя:

Târzie toamnă e acum, Вже пізня осінь на полях,
Se scutur frunzele pe drum, Кружляє листя по шляхах,
Și lanurile sunt pustii... Лягає інеєм зима, –
De ce nu vii, de ce nu vii? Тебе ж нема, тебе ж нема.

Слід відзначити той факт, що коли, встановлюючи значеннєву еквівалентність «гри картин», перекладач схоплює константи (домінанти) поетичної творчості Емінеску взагалі, і навіть якщо він чим-небудь «жертвує» у певному моменті, то втрачене (пожертвоване) намагається компенсувати у наступній строфі, або заздалегідь «вкраплює» його в попередню строфу. Прикладом такого підходу може послужити переклад Ярославом Шпортою 13-ї строфи – благаання дівчини Кетеліни, звернене до коханого нею Лучафера з одноіменної поеми:

Cobori în jos, luceafăr blând, Прийди, один ти в мене є,
Alunecând pe-o rază, На промені спустися,
Pătrunde-n casă și în gând Ввійди у дім, в життя моє,
Și viața-mi luminează! У серці оселися.

Зі всіх точок зору дана строфа звучить, як в румунському оригіналі, в ній наявні майже всі складові елементи образу появи Лучафера, крім мотиву осяяння життя закоханої героїні. Але, перекладаючи 25-у строфу, в якій наявний епітет senin (ясний) і яка передуює повторному благаанню Кетеліни, Шпорта значно підсилює зоровий елемент образу, надаючи йому більше світла, і його Лучафер виступає у перекладі не тільки ясним, а й осіяним, що підсилює градацію душевної напруги закоханих:

Trecu o zi, trecură trei Чи тиждень так, чи день
пройшов...
Și iarăși, noaptea, vine І ось у час жаданий
Luceafărul deasupra ei Вночі з'явивсь Лучафер знов
Cu razele-i senine. Промінням осіяний.

Зразковим прикладом «надзвичайної пластичної інтерпретації понять» (Келінеску) може послужити вірш Емінеску «Зоря» («La steaua»), в якому реалії всесвіту (космічні простори галактик, народження і згасання небесних тіл, донесення світлом на Землю зображення

деяких надто віддалених небесних тіл вже після їхньої «смерті» тощо) майстерно використані як порівняння для вираження романтичної ідеї «іскри любові», яка не минає разом з літа-ми. Мислення поета картинами відзначається особливою проникливістю, глибиною, ясністю оформлення думок:

La steaua care-a răsărit Зоря крізь просторінь і час
E-o cale-atât de lungă, Ллє тихо світло срібне.
Că mii de ani i-au trebuit Щоб світло те дійшло до нас,
Luminii să ne-ajungă. Були віки потрібні.

Далі, у перекладі, той же рух, та ж деталізація, як в оригіналі:

Poate de mult s-a stins în drum Зоря погасла вже давно,
În depărtări albastre, Але в простори сині
Iar raza ei abia acum Проміння йшло, і нам воно
Lucii vederii noastre. Засяло тільки нині.

Вершину образно-поняттєвої демонстрації головної ідеї вірша містить третя строфа, побудована за властивими Міхаєві Емінеску засобами симетрії й антитези розстановки поетичних конструктів, у цьому випадку картин: коли зоря існувала (у перекладі – жила), ми її не бачили (світло ще не донесло до нас її зображення), зараз ми її бачимо (світло донесло до нас її зображення), але зорі вже немає (доки світло донесло до нас її зображення, зоря погасла):

Icoana stelei ce-a murit Це світло привидам з півми
Încet pe cer se suie: Проходить небокраєм.
Era pe când nu s-a zărit, Жила зоря – й не знали ми
Azi o vedem, și nu e. Її, лиш мертву знаєм.
(Переклад В.Шевця)

В українському перекладі, на жаль, трохи «завуальовано» прозорість картинного рисунка, бо замість зорового елемента (бачим, не бачимо) використано значеннєво-багатозначну, отже, не точну синтагму не знали, знаєм, що в певній мірі порушує логіку поетичного мислення, а вживання гнітючого епітета мертва (існуючого, щоправда, в оригіналі в іншій формі і, як нам здається, з «нейтралізованим» гнітючим відтінком, і не як зорове зображення, а тільки як інформація), отож вираз «(зорю) лиш мертву бачим» ущерблює пластичність картини і надає їй відтінок болісного почуття.

«Сміються, плачуть солов'ї...»

Іван КОВАЧ

АНДРІЙ МАЛИШКО: В ГЛИБОКІЙ САМОБУТНОСТІ

До 100-річчя поета

І Андрій Малишко – поет від Бога, лірик, якого треба внести в когорту визнаної української корифейської поезії 20-го століття – поруч із Павлом Тичиною, Євгеном Маланюком, Максимом Рильським, Іваном Драчем, Василем Стусом та багатьма іншими поетами, які, так би мовити, виходять із самих себе та народної поетичної творчості – як самотні та невмирущі.

Всеволод Неділько, який, як один з-між оглядачів життя і творчості А. Малишка, назвав поштовх до перших поетичних спроб поета: «Дитинство поета було важким й благополучним. З тісної селянської хати в невеликому селищі Обухові неподалік Києва, де народився 14 листопада 1912 року, виніс він найперш незрадливу любов до рідної землі та матері (Івги Базилихи, як її звали «повулишному» – н.а.), до рідної пісні до слова, промовленого «в колысці із лози, / Щоб вічним окаянням боржником / Його нести, страждати і любити». У тій хатині (де тільки дітей одинадцятьоро – н.а.) почув він уперше і думи Шевченкові...».

...Семирічка, медичний технікум, літературний факультет Київського інституту народної освіти, нинішнього Київського університету ім. Т. Шевченка, «де взяв його під своє могутнє крило Максим Рильський, який там викладав і вів літературну студію».

Працював в школі, в пресі, а потім виходить (майже виключно) на творчу роботу.

Творчі початки студента Малишка – в ж.

«Дніпро» (колишнього «Молодий більшовик», 1935 р.). Перша збірка віршів – «Батьківщина» (1936 р.). Під час війни в контексті появи таких творів, як «Україна в огні» О. Довженка, «Любів Україну» В. Сосюри, «Слово про рідну матір» та «Жага» М. Рильського, «з-під пера А. Малишка вилілась пристрасна, пекуча й ніжна пісня любові до Вітчизни – «Україно моя», «Червоновишневі зорі віщують погожий схід...», «Друзі ідуть полками, і я серед них сурмач...», «Понад пожари»... Це лірика «романтичної піднесеності і реалістичної виразності, гнівної інвективи й ніжного ліризму»: «Україно моя, далі грозами свіжо пропахлі. / Польова моя мрійнице. Крапля у сонці з весла. / Я віддам свою кров, свою силу і ніжність до краплі. / Щоб з пожару ти встала, тополею в небо росла».

В грудні 1962 р. В. Стус написав А. Малишку: «Я знаю, щозарадищастя рідного народу я міг би всім пожертвувати, я знаю, що тут я вихований рідним духовним хлібом – «Жагою» М. Рильського, Вашим віршем «Батьківчино моя» (цей вірш друкувався спочатку під назвою «Україно моя», а потім – «Україно Радянська» та «Батьківчино»).

Повоєнні збірки поета – «Ярославна» та «Чотири літа» (1946 р.), нові, так би мовити, колгоспноударні книги і «Віщий голос» (1961 р.) про високо пам'ятне лице Т. Шевченка, «Дорогою під яворами» (1964 р.), «Рута» (1966 р.) – як своєрідно «переломні» на поетичній дорозі поета збірки.

«Сміються, плачуть солов'ї...»

Андрій Малишко, Максим Рильський, Микола Бажан, Олександр Корнійчук, Павло Тичина

Тема історична пращурської пам'яті народу – в таких віршах, як «В завійну ніч з незвіданих доріг...», «Приходять предки, добрі і нехитрі...» та ін.

Музичний А. Малишко, який малолітнім, щоб допомогти багатодітній сім'ї, заробляв і дещо як гармоніст на весіллях. В його інтимного забарвлення віршах, і не тільки, а таки взагалі, – особлива музикальність, мелодика: «Я тебе вимріяв, ніжну й жагучу...», «Я забув, що й плачуть з поцілунку...». І т.д., і т.д.

Але ж Малишкові пісні, такі народні, такі національні! – «Пісня про рушник» («Рідна мати моя»), як «гідний пам'ятник Матері вкраїнській» (В.Н.), «Вогник», «Ми підем, де трави похилі...», «Київський вальс», «Пісня про Київ» («Білі каштани»), «Цвітуть осінні тихі небеса», «Вчителько моя» – це лише дециця з пісенної творчості поета, створеної в співдружності, зокрема, зі славнозвісними композиторами Платоном Майбородою та Олександром Білашем.

У лікарні, за тиждень до кончини 17 лютого 1970 р., поет написав вірш «Стежина» («Чому, сказати, й сам не знаю...»), про стежину, з якої починаєть-

ся життя, йдучи у всі (навічні) усюди...

У спадщині поета не тільки «непересічні поетичні твори, в його спадщині – художні переклади, публіцистика, літературно-критичні статті, оперні лібретто тощо» (О. В. Шпильова). Або, як зазначив Л. Коваленко: «У пізніх книгах Малишка пейзаж набирає нових, істотно відмінних функцій. Ліричний герой тут живе не поруч з картинами природи, він є органічною часткою її, ніби розчиняється в ній, починає навіть говорити від її імені».

Цікаву думку про поета висловив автор передмови до творів в п'яти томах А. Малишка (Державне в-тво художньої літератури, Київ, 1962 р.) Віктор Іванисенко: «В сучасній українській поезії створилась ціла школа А. Малишка, куди відносимо поетів лірико-пісенного,

підвищено емоційного спрямування. Оскільки поет завжди прагне до вираження тонких, ледве вловимих, непомітних порухів душі, складних психологічних переживань, він невтомно шукає відповідних словесно-образних засобів. (...) Слово А. Малишка завжди сповнене глибокого, щирого почуття, воно співуче і милозвучне, часом гостре й вогнисте»...

Пропонуємо читачам «Нашого голосу» низку віршів А. Малишка (Див. стор. 8-9).

Музей-садиба Андрія Малишка в місті Обухові (Київська область)

«Сміються, плачуть солов'ї...»

Андрій МАЛИШКО

УКРАЇНО МОЯ

(Уривок)

4

Вставай, моя рідна, розлуки доволі,
Які ми з тобою ще будем багаті –
Веселкою в небі, барвінком у полі,
Розплатою-люття при спаленій хаті.

Торкнись тебе ніжно – і рук моїх дотик
Забурха вогнем, і я взрю опівночі:
Дитини забитої змучений ротик,
Залізом обпечені очі дівочі.

Дідівську сльозу, закривавлену з жалю,
Сорочку стару на розстрілянім тілі.
Простіть, якщо словом кого запечалю,
Далекі мої, дорогі, помарнілі!

Далекі мої, дорогі і хороші,
Я чую ваш поклик: – До кари! До кари!
Метуть і метуть зимовії пороші
Сніжком-залежком з посивілої хмари.

Свисти, не свисти, проклятуца нагайко,
Не бачив катюга розплати такої:
У димному полі встає Наливайко
І землю стрясає страшною рукою.

І тінь його віща в залізній закові
Випростує плечі під хмари невмиті.
Озброєні Діти Залізнякаві,
Ми пройдем шляхами при стиглому житі.

І прийдем до тебе, солдати-звитяжці,
У дружбі великій, в братерстві святому:
Сухар у торбинці, вода у баклажці
І зустріч сестри біля отчого дому.

Моя Україно! Розлуки доволі,
Які ми з тобою ще будем багаті –
Веселкою в небі, барвінком у полі,
Розплатою-люття при спаленій хаті!

«ПОЇЗДИ ГУДУТЬ ЗА ІРПІННЮ...»

Поїзди гудуть за Ірпінню,
За Мостище лине луна.
Він промчить голубою тінню,
В небо кине яркого зерна.

І засвище, і заскрегоче,
І здригнеться аж до коліс.
Так і знай, що цієї ночі
Він коханого привіз.

Хоч навідатись милий мусив, –
Тут кілометрів сто їзди.
Ти відпочинь, Катрусю,
Завтра ніччю є поїзди.

Є кур'єрські і є товарні,
Їм числа не облічиш, – тьма.
Ідуть хлопці й дівчата гарні,
А такої, як ти, нема.

Я навчусь на машиніста,
Щоб Катрусі всушить сльозу.
Я поїду в далеке місто.
Їй коханого привезу.

– Де, – скажу, – ти проводиш ночі,
Серця ніжного лиходій,
Що ти голову їй морочиш,
Голубливій та молодій?

Поберуться вони за руки,
Грай весілля, старий скрипач,
Їм на радість, мені – на муку,
Їм на щастя, мені на плач!

ПІСНЯ ПРО КИЇВ

Білі каштани,
Світлі огні,
Де б не бував я, –
Любі мені.
Київські ночі,
Зустрічі в саду –

«Сміються, плачуть солов'ї...»

В серці, куди не піду.
Гори високі,
Синь дніпрова,
Молодість наша
Вічно жива.
Київські ночі,
Зустрічі в саду –
В серці, куди не піду.

Ми покохались
Там, де дуби,
В київському небі
Два голуби.

Кружать, здіймають
Крилоньки свої,
Наче ми в парі, в сім'ї.

Так воно стане,
Так воно є. ...

...Білі каштани,
Щастя моє.

Рідна столице. –
Ти моя весна,
Світла, погожа, ясна.

Київські ночі,
Зустрічі в саду –
В серці, куди не піду.

І на тім рушничкові оживе все знайоме до болю:
І дитинство, й розлука, і вірна любов.

І на тім рушничкові оживе все знайоме до болю:
І дитинство, й розлука, й твоя материнська любов.

МИ ПІДЕМ, ДЕ ТРАВИ ПОХИЛІ

Ми підем, де трави похилі,
Де зорі в ясній далині,
І карії очі, і рученьки білі
Ночами насняться мені.

За річкою за голубою
Дві чайки у хмару зліта,
В краю придніпровським
Ми стрілись з тобою,
Веселко моя золота.

Над полем зарошені віти
Зелене верхів'я звело.
У парі з тобою ми будем любити
Усе, що на душу лягло.

І стеляться обрії милі,
І вечір в ясній далині,
І карії очі, і рученьки білі
Ночами насняться мені.

ПІСНЯ ПРО РУШНИК

Рідна мати моя, ти ночей не доспала,
Ти водила мене у поля край села,
І в дорогу далеку ти мене на зорі проводжала,
І рушник вишиваний на щастя дала.

І в дорогу далеку ти мене на зорі проводжала,
І рушник вишиваний на щастя, на долю дала.

Хай на ньому цвіте росяниста доріжка,
І зелені луги, й солов'їні гаї,
І твоя незрадлива материнська ласкава усмішка,
І засмучені очі хороші твої.

І твоя незрадлива материнська ласкава усмішка,
І засмучені очі хороші, блакитні твої.

Я візьму той рушник, простелю, наче долю,
В тихім шелесті трав, в щебетанні дібров.

Михайло ТРАЙСТА

ІВАН КІДЕЩУК: «ПОКЛИК ДО ЛЮДСЬКИХ ВИСОТ»

З нагоди зимових свят та 20-річчя встановлення дипломатичних відносин між Україною та Румунією Посольство України в Румунії спільно з Союзом українців Румунії 17 грудня 2012 р. в Музеї румунського селянина провели низку культурно-мистецьких заходів, у якому взяли участь вокальні ансамблі «Зоря» Бухарестської філії СУРУ та «Камертон» з міста Хуст.

Гості з України не тільки подарували українській громаді Бухареста низку чарівних мелодій, але й передали Віфлеємський вогонь.

Андрій Ребрик, представник української молодіжної ужгородської організації «Пласт», яка передала Віфлеємський вогонь, зазначив у своїй промові: «Щиро радий передати вам частину добра, частину тепла, цей Віфлеємський вогонь, який пластуни розповсюджують не тільки по Україні, але й у країнах де проживають українці. Сподіваюсь, що цей вогонь доброти тепла, благодатний вогонь, буде горіти не тільки у ваших домівках, у ваших лампадах, але й у ваших серцях».

Також з цієї нагоди відбулася презентация книги Івана Кідещук «Клич висот», яка вийшла друком 2011 року у чернівецькому видавництві «Золоті литаври» за сприяння Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича.

Книгу «Клич висот» представили, професор Чернівецького національного університету Володимир Антофійчук та її автор Іван Кідещук.

«Ця книга – справді вияв високого людського духу. Це одвічний потяг людини до досягнення сутності Бога, до досягнення того, як Господь послав Свого Сина у цей світ, щоби кожен, хто у нього вірує, ідучи за словами Святого Євангелія, не загинув, а мав життя вічне. Саме такою, високоморальною і високодуховною, видається мені проза, яку представив у своїй книжці Іван Кідещук. Окрім цього, мені надзвичайно приємно, що автор звернувся до тих постатей української духовності, які є знаковими, як постать Тараса Шевченка, близької нам Ольги Кобилянської, яка народилася у Гура Гуморулуй на благословенній румунській землі, і постать Сильвестра Яричевського, який значну частку свого життя провів у місті Сереті, де був і професором гімназії та чудовим мером. Також надзвичайно приємно, що у цій книжці представлені й ті, хто творить на теренах румунської держави українською мовою. Це надзвичайно, як на мене, потужний пласт української літератури. Мені дуже приємно, що Іван Кідещук звернувся до творчості українських авторів які працюють і живуть у Румунії. Я запрошую Вас до такого діалогу автора і читача. Читайте отримуйте насолоду і підтримуйте своїми працями, своїми книгами оцю традицію книговидання, як українською, так і румунською мовами», – зазначив у своїй промові професор Володимир Антофійчук.

Автор збірки «Клич висот» Іван Кідещук зауважив, що головне послання його книги – це покликання до наших людських висот: «Для мене сьогодні дуже емоційний момент на сцені Музею румунського селянина у Бухаресті, де був переданий Віфлеємський вогонь, світло Ісуса Христа, світло миру, де ми почули прекрасні

колядки, які піднімають наші серця до небесних висот. Як бачите, так стається у моїй книжці «Клич висот», надрукованій видавництвом «Золоті литаври» у Чернівці, за сприяння Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича та за допомогою професора Володимира Антофійчука, який є її редактором. Кожна людина яка б вона не була, де б вона не жила, прагне до небес до синіх висот. Вона прагне у вірі, у любові до Бога, до всього духовного, до якого вона належить, від

якого залежить її спасіння. Головне послання цієї книжки – це покликання до наших людських висот. Вона містить оповідання, коротку прозу, в ній представлені постаті української літератури, сучасної літератури Румунії і навіть постаті людей, які живуть між нами, яких ми пізнаємо, поважаємо та любимо, тож любимо їхні устремління до висот».

Івана Кідещук я знав як публіциста та фольклориста, а тепер познайомився з прозаїком Кідещук, прочитавши його книгу «Клич висот», в першій частині якої зібрані новели, оповідання та гуморески. Про малу прозу Івана Кідещук Володимир Антофійчук пише у передмові до книжки:

«Справжньою оригінальністю відзначаються його новели, оповідання й гумористичні твори.

Естетичні принципи Івана Кідещук базуються на спадщині просвітництва і християнського гуманізму. Його літературні смаки багато в чому виробляються під впливом творчості Івана Котляревського, Григорія Квітки-Основ'яненка, Миколи Гоголя, Тараса

Шевченка, Івана Франка, Михайла Коцюбинського, Василя Стефаника, Лесі Українки, Павла Тичини, Володимира Сосюри, Остапа Вишні та ін. Письменник вірить у добрі начала людини, у відродження її кращих якостей, спотворених залежними чи незалежними від неї обставинами...»

У другій частині під назвою «Прямолиць до рідного слова», в якій зібрано літературну критику та публіцистику, привертають увагу статті про українських письменників Тараса Шевченка, Сидіра Воробкевича, Ольги Кобилянської, Сильвестра Яричевського, Петера Томашенка, Івана Огієнка, а також і статі в яких, як пише В. Антофійчук, – «оживає багата картина українського літературного і культурного життя Румунії в його конкретних деталях і кваліфікованій інтерпретації», це статті про Юрію Ракочу, Степана Ткачука, Івана Ковача, Василя Кліма, Павла Романюка, Василя Цапця, Дмитра Коренюка та інших українських культурних діячів, а також і статті про різні культурні події із життя українців Румунії.

Наприкінці художній керівник вокального ансамблю «Камертон» дав оцінку заходу: «Сьогоднішнє свято, на мою думку, пройшло на хорошому рівні. Здається, що такі свята необхідні для того, щоб у першу чергу, підтримати українців, які живуть у Румунії, які повинні пам'ятати про своє українське коріння, про свою українську культуру. Відроджувати по мірі можливого наші народні традиції, наші пісні, нашу усну народну творчість. І особливо, коли це робиться напередодні таких свят як Різдво Христове та Новий рік, це надзвичайно важливо».

Іван РЕБОШАПКА

У КОНТЕКСТІ ЩЕДРОЇ СХИЛЬНОСТІ ЧЕРНІВЦІВ ДО НАШИХ ПРОБЛЕМ

Та чи інша вузькогалузева мовно-філологічно-літературно-культурна діяльність в іномовному контексті, як, наприклад, україніка Румунії, має шанси належно розвиватися тільки при умові її зв'язку з відповідною їй ширшою галуззю, в нашому випадку – з материковою українікою, чого у нас, за винятком певного моменту після закінчення другої світової війни, не було аж до поворотного 1989 року. Наприклад, студенти відділень чеської мови, словацької, польської, сербохорватської та болгарської кафедри слов'янських мов Бухарестського університету під час щорічних канікул роз'їжджались на літні курси, організовані країнами, яких мови вони вивчали. Тільки студенти українського відділення тієї ж кафедри не мали такої можливості. Як ми не старалися, направлення наших студентів на подібні курси української мови в Україну було неможливим. Нам, викладачам, теж дуже потрібним був зв'язок з материковою українікою.

Тому-то зразу ж після 1991 р., коли Україна проголосила свою державну незалежність, від імені кафедри слов'янських мов я накреслив детальний план співпраці нашого факультету, включно і українського відділення, з Чернівецьким університетом. У той ще неспокійний час наш факультет, а особливо кафедра слов'янських мов (до якої незадовго до 1989 р. було залучено і дотодішню окремішню кафедру російської філології, а вищезгадані слов'янські мови, включно й українську, переведено на нижчий статус – тільки як спеціальності Б) переживали наріжні зміни, так що вже навіть не пам'ятаю, із-за яких причин висунута ініціатива, на превеликий жаль, не стала дійсністю. І це – тільки на шкоду, бо взаємною співпрацею могли бути б значно покращити свою діяльність щонайменше двоє філологічних відділень – українське відділення Бухарестського університету і румунське відділення Чернівецького університету, не говорячи вже про решту департаментів двох університетів.

Незважаючи на неіснування якого-небудь

взаємно прийнятого плану співпраці, так дав Бог, що схильність Чернівців до наших нацменшинських проблем від певного часу стає чимраз відчутнішою. Почергово у Чернівцях наші викладачі української мови проходять різноступеневі кваліфікаційні курси. Перед кількома роками там навчалось чимало нашої молоді.

Вагомий вклад чільних представників Чернівців і Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича у наших університетських і нацменшинських діяннях. Немає культурної, зазвичай сучавської, події, як, наприклад, майже щорічні вшанування Ольги Кобилянської в її рідному місті Ґура Гуморулуй, вшанування Сильвестра Яричевського в м. Серет, культурні заходи села Негостина і ін., на яких би не були присутніми видатні постаті славних Чернівців і прославленого віками тамтешнього університету. У Сучавському університеті імені Штефана Великого доктор філологічних наук, професор Чернівецького університету Володимир Антофійчук протягом кількох років викладав українську літературу. Як справжній вузівський викладач з покликання, він уклав зразковий університетський посібник «Історія української літератури. Кінець XVIII – перші десятиріччя XIX століття. Підручник для студентів української діаспори» (див. нашу рецензію – г. «Вільне слово», чч.3-4;5-6, 2011 р.), посібник, надрукований Видавництвом Сучавського університету (2009), за яким цікаво й ефективно можна викладати цей предмет не лише в сучавському українському відділенні, на яке поступають знавці української мови, а й в українському відділенні університету Клузу-Напоки та навіть у бухарестському відділенні, на яке поступають переважно румуни. Посібник професора Антофійчука надто корисний і нашим лицейським викладачам української літератури, адже ж це – найновіше, по-свіжому, авторитетно й цікаво здійснене галузеве видання, в якому українську літературу того періоду уведено у відповідний історично-культурний український

Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича

контекст. Невтомною, плідною, самовідданою працею в Сучавському університеті професор Володимир Антофійчук здобув немеркнучу славу, увінчану науковим званням Почесного доктора цього румунського вузу.

Професор доктор філологічних наук, декан Філологічного факультету Чернівецького університету Борис Бунчук взяв активну участь у міжнародному ювілейному симпозиумі нашого Бухарестського університету, присвяченому 150-річчю від дня народження Івана Франка (8-9 грудня 2006 р.), а разом з професором Володимиром Антофійчуком – і в симпозиумі, проведеному у нас з нагоди 150-х роковин смерті Тараса Шевченка (7-8 жовтня 2011 р.). Володимир Антофійчук взяв також участь у Міжнародній науковій сесії (2-3 жовтня 2009 р.), приуроченій 60-річчю кафедри слов'янських мов Бухарестського університету (його доповідь – «Понтій Пилат в українській і світових літературних версіях» надрукована в ж. «Наш голос», ч. 184, 2009 р.). Наукові доповіді вельмишановних чернівецьких професорів та їхня участь у дебатах значно піднесли науковий рівень і престиж цих заходів. Вклад даних двох університетських особистостей помітний також у діяльності Університету міста Клузу-Напоки, зокрема його українського відділення.

Не менш вагома схильність Чернівців до іншої нашої проблеми, а саме проблема книгодрукування, яка охоплює два аспекти.

Перший з них конкретизується увагою Чернівців до українських письменників, яких життєвий і творчий шлях пов'язаний з нашими околицями, як Сильвестра Яричевського, українського поета, прозаїка, драматурга, публіциста і громадського діяча, який з 1909 до смерті (30 березня 1918 р.) прожив у Сереті, де викладав у німецькій гімназії (відкривши там українські класи), був

директором Серетської української бурси, керував міським хором тощо. В упорядкуванні і з примітками Володимира Антофійчука, з його ж та В.Мовчанюковою передмовою перевидано працю Яричевського про Шевченка «Ein Dichter der Liebe und Protestes» (1914) – німецькою мовою та в перекладах на українську мову Петра Рихла і румунську мову Іоанни Росташ – «Поет любові і протесту» – «Un poet al iubirii și al protestului» (Чернівці, Рута, 2009; див. нашу рецензію – ж. «Наш голос», ч. 184, 2009). Перше на теренах України видання вибраних творів С.Яричевського появилось 2009 р. у чернівецькому видавництві «Букрек», в упорядкуванні та із вступною статтю О.М.Івасюка і В.Є.Бузинської. Двотомне видання творів С.Яричевського з його рукописної спадщини видано набагато раніше (1977 р.) бухарестським видавництвом Критеріон, в упорядкуванні та з передмовою Магдаліни Куцук.

Трохи більше сконкретизований другий аспект проблеми схильності Чернівців до нашої справи – друкування українських авторів-громадян Румунії. Спільними зусиллями нашого Критеріону і чернівецького Букреку 2005 року в останньому з видавництв у чудовому художньому оформленні появилася альбом Мирослави Шандро «Гуцульські вишивки» з передмовою доктора мистецтвознавства, професора Раїси Захарчук «Зачудування красою», перекладеною на англійську та румунську мови. Недавно появилось друге видання цього чудового альбома.

Денис Онищук (20.I.1901 9.V.1975) був відомий у нас єдиною прижиттєвою збіркою байок «Полин і мед» та рядом інших оригінальних творів і перекладів.

(Продовження на 16-ій стор.)

У КОНТЕКСТІ ЩЕДРОЇ СХИЛЬНОСТІ ЧЕРНІВЦІВ ДО НАШИХ ПРОБЛЕМ

(Продовження з 15-ої стор.)

Посмертно в моєму упорядкуванні появилася збірка зібраних ним прислів'їв та приказок «Народ скаже, як зав'яже» (1976) і дещо в «Обрях». Зате ходили «легенди» про його 580-сторінкову машинописну неопубліковану літературну спадщину. Попала вона на надійні руки умілого цінителя писаного слова професора Володимира Антофійчука, і 2008 р. в його ж упорядкуванні та з власною аналітичною передмовою у чернівецькому видавництві «Книги – XXI» появилася том «На шляху життя. Автобіографічна повість у новелах», з якого письменницька постать Онищука постає значно збагаченою новими штрихами його художнього хисту (див. нашу рецензію «Заново ознайомлюємося з Денисом Онищуком», ж. «Наш голос», ч.168, 2008 р.). З цього тома дізнаємося, що інше чернівецьке видання Онищуківих творів «готується до публікації», отож його письменницька постать ще детальніше постане перед читачами.

З тих же Чернівців з великою любов'ю і завзятістю почав іти нам назустріч відомий український етномузиколог і композитор, автор дуже багатьох збірок українських пісень з нотами Кузьма Смал, і у тісній співпраці з уродженцем Негостини викладачем Іваном Кідещуком вони опублікували такі збірники пісень з нотами: «Пісенні скарби Негостини». Українські народні пісні, записані у с. Негостина Сучавського повіту (Румунія), Чернівці, Зелена Буковина, 2006; «Буковино, рідний краю». Українські пісні Південної Буковини, Чернівці, Книги – XXI, 2008. Третій їхній збірник такого ж профілю під назвою «Співай, моя Буковино» побачив світ на фінансування СУР-у 2009 року в бухарестському видавництві «RCR-Editorial», а четвертий «Немає краю тихому

Дунаю. Українські пісні Придунав'я» – на СУР-івському видавничому «конвеєрі». Подальший план цих двох ентузіастів – видати подібний збірник українських пісень Мараморощини. Отож, небезкорисною самовідданою працею відомого чернівецького етномузиколога Кузьми Смал значно доповнюється наш золотий фонд українських пісень з нотами, над чим у нас в Румунії плідно попрацював перш за все Іван Лібер, а також Юрій Парашинець.

Найновіший і найпоказовіший з певних точок зору доказ щедрої до нас чернівецької схильності – це поява у настільки промовистому контексті наприкінці 2011 р. у Чернівецькому видавництві «Золоті литаври» тому вибраних творів з доробку Івана Кідещука «Клич висот. Проза, літературна критика, публіцистика» (312 стор.). Найпоказовішим є цей доказ щедрості тому, бо запорукою і гарантом його появи не став хто-небудь інший, а найавторитетніша учбово-наукова і культурна установа – чернівецька АЛЬМА МАТЕР, Національний університет, за фінансової підтримки якого появилася даний том. Взагалі, поява книги у видавництві того або іншого університету чи її фінансова спонсоризація університетом, як у цьому випадку – це доказ високої оцінки автора і «рекомендація» читачам його доробку.

Цей доказ щедрої схильності є тим більш показовішим, оскільки упорядником вибраного з доробку Кідещука і автором аналітичної вступної статті («Поклик рідного слова. Штрихи до портрета Івана Кідещука») є той же стільки разів досі оправдано згадуваний доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури Чернівецького університету Володи-

мир Антофійчук, якому, як то кажуть, збоку видніше, ніж нам, тутешнім, і який вперше по-українському здійснює всеохоплюючий портрет одного з наших побратимів-однодумців. Раніше, у статті з прекрасним заголовком «Знайти себе у тому краї, де українство в гарній згоді» (надрукованої у першому числі «Буковинського журналу» за 2011 р.) Володимир Антофійчук синтетично представив Михайла Михайлюка, Івана Ковача та Миколу Корсюка, а в розлогій аналітичній статті «Співець рубінових небес» («Наш голос», ч. 207, 2011 р.) показово охопив усі грані діяльності і творчості Івана Ковача.

Першим з визначених Антофійчуком Кідещукових штрихів його портрета – це 42-річна «педагогічна винятковість учителя-словесника», який старався не тільки «закладати в учнів міцних знань з дисципліни викладання» (української мови – *І.Р.*), але й «посіяти в дитячих серцях національну гордість, уміння сприймати історію свого народу». Найважливіше же «в педагогічних поглядах» Кідещука, – підкреслює Антофійчук, – це «положення про роль і значення рідної мови в навчанні та вихованні підростаючого покоління».

Педагогічна іпостась Івана Кідещука, відзначає Антофійчук, «завжди прямувала поряд із науковою і літературною». Кідещук гарно «зарекондував себе у фольклористиці», видавши раніше згадані й інші збірники, виступаючи з науковими доповідями на симпозіумах Бухарестського університету і ін. (див. нашу статтю Пісенне перегукування поколінь, у праці «Всесвіт усного і писаного слова». Книга 1, Бухарест, 2010, с.329-337).

Літературна творчість Кідещука, уточнює упорядник, «розгорталася в трьох основних напрямках: малої прози, літературознавства і критики, публіцистики».

Новели, оповідання і гумористичні твори Івана Кідещука, уважає Антофійчук, відзначаються «справжньою оригінальністю», їхні естетичні принципи «базуються на спадщині просвітництва і християнського гуманізму» – «письменник вірить у добрі начала людини, у відродження її кращих якостей, створених залежними чи незалежними від неї обставинами».

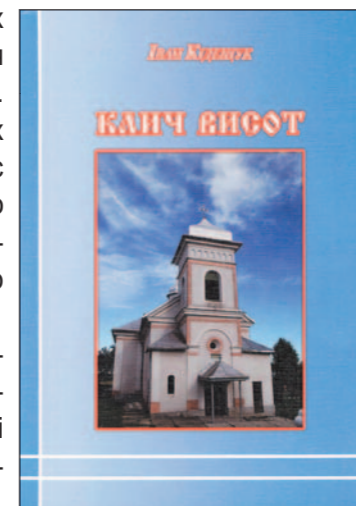
Стосовно тематичної палітри, у прозі Кідещука, констатує Антофійчук, чимало автобіографічного, «що постало на основі різних фактів із його особистого життя і реалій посткомуністичної дійсності», та «чи не весь доробок автора» позначений «сатирично-гумористичним забарвленням». «Літературні смаки» Кідещука, уточнює Антофійчук, «багато в чому вироблялися під впливом творчості І. Котляревського, Г. Квітки-Основ'яненка, М. Гоголя, Т. Шевченка» й інших класичних та сучасних українських письменників – П. Тичини, В. Сосюри, О. Вишні і ін.

Цінним у літературно-критичній діяльності Івана Кідещука Володимир Антофійчук вважає і те, що до аналізу творів української літератури залучаються «аналогічні явища із румунського та світового письменства».

Володимир Антофійчук відмічає і цікаву, насамперед для нас, рису «почерку» Івана Кідещука, а саме ту, що «багата картина українського культурного і літературного життя Румунії оживає в його конкретних деталях і кваліфікованій інтерпретації».

Висновок пана професора Володимира Антофійчука такий: «... перед нами цікавий і самобутній автор, творчість якого увиразнює шляхи розвитку української літератури Румунії і певною мірою доповнює загальнонаціональний контекст нашого письменства». Отож, перед нами – шанобливий погляд збоку про одного з наших побратимів, який надто плідно працює і якого, як і багатьох інших, ми, тутешні, із-за постійної занятості й інших причин, наче не добачали досі.

Портрети зі всіма штрихами усіх південно-буковинських орудувачів писаного українського слова, безперечно, вповні постануть із замисленого відповідного літературознавчого словника, до укладання якого всією душею імплікувався Володимир Антофійчук й інші, наші, співавтори. Такий словник, напевно, внесе багато суттєвих доповнень, уточнень тощо до раніше виданої праці Миколи Богайчука «Література і мистецтво Буковини в іменах (словник-довідник)», Букрек, Чернівці, 2005 (див. нашу рецензію «Перший словник-довідник буковинознавства» – ж. «Наш голос», ч. 140, 2006).

Михайло МИХАЙЛЮК

БУКОВИНСЬКІ ТРАФУНКИ

КАЛВІН ПРОКЛЯТИЙ

– Калвіне проклятий! Аби горівка тобі гудзом стала поперек горла, абис тріс, абис здох! У гріб мене заженеш, калвіне, дітей з торбами пустиш! Пропадуть діточки без мене, як пси на ярмарку! – лементувала на цілу вулицю Івона Гондарева, визиращи свого чоловіка Ілашко, який вже давно мав би повернутися з млина з двома ґелетками змеленої кукурудзи. Вже сонце підбилося на цілу пражину, а його нема та й нема...

Віщувало їй серце, сіпалось ліве око, коли зранку виряджала його з мішком до млина. Та що мала робити, коли на поді в кориті ні порошини кукурудзяної муки? З чого мамалигу зварити дітям на обід до борщу, з води і колішіра, як у тій байці, яку їй у дитинстві бабця розказувала?

Тому вона, як лиш сонце зійшло, вилізла на під, відміряла дві ґелетки зерна, насипала його у мішок і знесла у сіни. Не будила свого ґосподаря веледного, котрий хротив на лежанці у хаті, бо сподівалася, що хтось знайомий їхатиме фірою до млина, то попросить і їй змолоти ту мізерію. Стирчала на хвіртці, стирчала, аж ноги затерпли, та, як на зло, ніхто з надійних людей не їхав до млина. Один у поле, другий по дрова, третій у фірманку до Гадік до цуга.

Не було куди – мусила будити чоловіка. Як той продер очі і замість сніданку висмоктав скручену з пачки цигарку, Івона наказувала, аби, як висипе зерно у ківш, добре витріщував баньки, бо всі мельники шахраї, а коли у млині глітно, то геть обдеруть, чи мука буде наполовину з ґрисом. І щоби не барився – туди й назад.

«Забожися! – наказала Івона, – най Бог тебе видит».

«Бігме!» – знехотя видувив із себе Ілашко, але «забув» перехреститися.

Вже й борщ доварений, забілений ложкою сметани, вже скоро полудне, діти голодні, а Ілашка не видно, гейби у воду впав і пропав.

Івона знову виходить до хвіртки, спирається на неї ліктями, налягає грудьми і починає кукати – чи не появиться із-за горбка біля каплички чоловіча

постать з мішком за плечима?

Може, то у млині завізно й глітно, може з кимось забалакався по дорозі? – дурить сама себе, може, спотикнувся і присів відпочити? Та облудні думки зникають швидко, як дим, бо добре знає повадки свого судженого: спотикнувся не об камінь на рівній дорозі а зіхеровано зашпортався об поріг Шуцманної корчми, що стоїть біля млина і куди злітаються фірмани, мов мухи на мед. Проп'є половину муки, бо паршук кочмар на віру не дає – не має грошей, то плати за порцію горівки чи галбу пива кілом муки. А то й шапку здер з голови пияка, чи свиту з плечей.

«Не дай боже такого», – шепче Івона і тричі дрібно хреститься.

Коли вже добре вистоялася, нараз із-за горбка показуються двоє чоловіків. Один із них Іван Довгий, високий і худий, як жердина, а другий її Ілашко, згорблений, ледве плентає ногами, немовби за плечима не півмішка млива, а каміння тащить. Та ще Іван Довгий веде його попід пахи, як молодого до вінця.

Коли вже підходили до хвіртки, за якою стояла Івона, Іван Довгий вигукнув:

– Могорич з тебе, ґаздине, за те, що привів тобі годувальника додому цілого і здорового, лиш, правда, трішки під мухою! Інакше міг його вечір захопити, вгадуєш де?

В цей час Ілашко гепнув мішок під хвірку і, хилитаючись, посміхався, як дурний до сира.

Івона осторопіла, бо мішок був худий, аж зморщений, в ньому не було й одної ґелетки кукурудзянки.

– Де пропадав, калвіне проклятий, де половину муки відсіяв? – накинулася з лайкою на чоловіка.

Потім метнулася до хати і прудко вернулася з макогоном, замахнулася на Ілашка: – Кажі, калвіне, бо розвалю голову, як гарбуз!

Той обачливо відступився на кілька кроків і, взявшись руками попід боки, огризнувся глузливо:

– Ще й питаєш? Ти не могла доглипнути своїми пульками, що мішок дірявий, помийнице нехарна, – показує на різок мішка, перев'язаний у три гудзи шнурком. – Я вздрів діру аж на півдорозі, коли вертався з млина і коли з мішка вже вицідилося десь

півґелетки змеленого...

– А в коршмі Шуцмана ти що шукав, брехуне! Розмахнулася макогоном молодича.

– То чим мав перев'язати діру в мішку? Очкурем від сподиків? – розвів руками Ілашко. – У корчмаря випросив кавалок шnurка.

– А він на додачу ще й угостив горівкою? – Га, чую? То забожися і перехрестися, най Бог тебе виже, калвіна! – наче трішки охолола Івона й опустила макогона.

– Бігме, аби мене Бог побив, якщо брешу! – смиренно звів очима до неба Ілашко й перехрестився, та не пучками трьох пальців, а цілою п'ятірнею. «Як калвін, то най буду калвіном», – мовив під ніс.

«ЯБЛУКА ДОСПІЛІ,
ЯБЛУКА ЧЕРВОНІ...»

Пригадався пастельний рядок з вірша Максима Рильського, та водночас зринули у пам'яті яблука, які я приносив однокласниці – першій юначій нерозділеній любові. Найкращі яблука з нашого саду.

Все почалося одного ранку, коли я прийшов до школи за годину до уроків і застав дівчину у класі. Вона тулилася плечима до теплої кахляної грубки і призналась, що майже кожного дня так рано приходив, та не сказала чому. Відтоді і я приходив до школи мало не удосвіта, нічого їй не пояснював, а дівчина не розпитувала. Говорили про все, та ніколи про нас, обоє відчували себе ніяково, немовби чимось соґршили.

Я почав приносити дівчині яблук. Коли вона тулила яблуко до нецілованих ще уст, я наче відчував їх жар і був щасливий. А яблука були прекрасні – великі і золоті, мов куполи казкових

церков. Дівчина призналася, що таких яблук ніколи не їла, а я запевнив, що буду приносити їй цілу зиму, бо яблук у нас багато-багато.

Та якось я насмілювався сказати дівчині, що вона подібна на Святу Богородицю з бабиної ікони.

Вона опустила очі, потім якось визивно-смутно глянула на мене і мовила:

«Не говори так. На образи моляться, а я не хочу, аби на мене хтось молився. Я не свята... І не хочу такою бути. Дякую за яблука, та більше не принось...»

Тоді я ще не знав вірша українського поета про яблука і тому промовчав, мов злодій, спійманий на крадіжці...

А КРИНИЦЯ Й ДОСІ
ПІД КАМЕНЕМ...

Недавно мені приснився дід по матері – Ґеорґій Бойчук, браумайстер замолоду у броварні Байля в Сереті. Та не бадьорий і молодцюватий, веселий характерник, котрий, особливо після порції руму, випитої у корчмі Феґі, сипав жартами направо й наліво.

Де поділася його бравурність, струнка постава австрійського вояка, що вцілів на італійському фронті? Був зсутулений, згорблений, із збляклими підсліпуватими очима, тремтячими руками, пальцям яких не вдавалося скрутити цигарку з тютюну, якого тримав у бляшаній, ще з фронту принесеній тозні.

Ми обнялися, його одяг, як завше, пахнув димом і зіллям, яке бабка сушила за сволоком.

Приснився мені дід у старій хаті під горбом над потоком, від якої нині вже немає ні сліду, бо ще за мого студентства її знесли з підвалин зсуви того горба після затяжних злив.

Як це не дивно, та я не розпитував діда про здоров'я, про бабку, а недоречно бовкнув про зруйновану над потоком криницю, привалену великою кам'яною плитою, яку він обіцяв відремонтувати, аби мати свою воду, а не брати її у вредного сусіда Мандюка, котрий постійно цвікав за це в очі, особливо його дружині, а моїй бабці Марії (див. трафунок «Криниця під каменем» з однойменної збірки).

Дід скрушно похитав головою, поплескав мене по плечу і мовив:

(Продовження на 20-ій стор.)

БУКОВИНСЬКІ ТРАФУНКИ

(Продовження з 19-ої стор.)

«Виріс ти, нівроку, великий, світами ходив, книжки навчився, але про людське життя мало що знаєш! Таж чоловік, скільки живе, то все надіється і обіцяє – людям і собі добро робити, та ніколи не встигає. Не дотримає слова перед людьми – лице лупиться від сорому. Тому я пантрував людям догодити. А собі – то байка...»

Сна я, на жаль, не доснив, прокинувся. Не дослухав дідову «байку».

П.С. Минулого літа я відвідав місце, де колись стояла дідова хата. Буйні бур'яни там, а кам'яна плита над криницею запала у землю, бо видно, і її зрунтували зсуви горба.

ПОДОРОЖНИК НА «ЦІСАРСЬКІЙ ДОРОЗІ»

На Буковині ще й зараз старші люди великі дороги називають гостинцями. (У словнику Грінченка: гостинець – большая дорога, столбовая дорога).

Гостинцем називали дорогу, що робить прямий зв'язок між Серетом і Сучавою (є ще й дорога, що пролягає через села). Називали до відвідання Південної Буковини австрійським цісарем (здається 1860 року), на честь якого був збудований і великий залізничний вокзал з пресованої цегли у Бурдуженах з прекрасним прийомним залом. Мабуть, відтоді широку і пряму дорогу Серет-Сучава назвали «цісарською», а ця назва збереглася й донині.

А що таке подорожник? Це професія, «вига-дана» австрійцями, які з німецькою ретельністю пильнували за порядком, в тому числі і на дорогах, особливо головних. Ця професія проіснувала на Буковині до сорокових років минулого сторіччя.

За часів мого дитинства подорожником був наш сусід Тодер Аронець. Кожного ранку з шкіряною ташкою за плечима, молотком і солдатською саперною лопаткою за поясом, він вирушав на роботу, на відтинок цісарської дороги, що починалася поза містом Серетом – на горбку за католицькою капличкою. Аби не розгрузала від дощів і снігів, дорогу спочатку укріплювали би-

тим камінням, а зверху засипали річковою рінню. Обабіч дороги на певній відстані одна від одної стояли наготові «кубіки» битого каміння і шутру, якими вирівнювалися вибоїни.

Це робив подорожник. Як тільки уздрить десь ямку, вимиту зливами чи вириту колесами возів, подорожник Тодер Аронець накладав у них битого каміння, прибивав його молотком, набирав лопатою шутру і вирівнював, аби дорога була рівна, як долоня.

А шутер і камінь привозили із зарінку річки Серет люди, чиї ниви чи двори прилягали до дороги. Не привезеш – запише тебе подорожник у гефт, який носив у ташці.

Та і придорожні шанці у ті часи були вичищені, глибокі, як траншеї, а не замулені та зарослі, як зараз. І містки мусіли стояти на бетонних трубах, аби вільно протікала вода.

Ой, як здався би й тепер австрійський порядок!

ЖИТАР

Коли 1775 року Австрія окупувала Буковину, цісарські власті примусили селян-хліборобів будувати побіля хати стодоли і стайні, щоби звезені з поля пшениця і жито, ячмінь чи овес не мокли до обмолоту у стіжках просто неба, а худоба не мерзла у загородах чи ветхих хлівцях і кучах. Тому й зараз на подвір'ях буковинців котрі були колись австрійськими підданими, є просторі стодоли і теплі стайні, а в селах колишнього румунського королівства їх не побачиш.

Гадаю, що і слово *житар* – австрійського штибу. Так називали колись громадського польового сторожа, якого наймали пильнувати за дорослими ланами колоскових, аби не стався випадковий чи наумисний підпал і не згорів на пні людський хліб.

Житарем, як правило наймався бідняк, в якого, можливо, не було й латки поля. За сторожування люди платили йому, як казали колись, чотиринадцятим снопом, чи ґелеткою пшениці або жита – кожен за своїм хліборобським статком.

Житарі віджили своє після усупільнення нив комуністами, слово вийшло із вжитку, його подибаєш хіба в словниках (на диво, у словнику Грінченка такого слова немає).

ПЕРЛИНИ ВСЕСВІТНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Іван Ребошакка

«Енеїда» Публія Вергілія Марона (I)

Постійна рубрика «Перлини всесвітньої літератури» журналу «Наш голос», в якій, крім ознайомлення читачів у хронологічному порядку (починаючи з античності) з іноземними письменниками, виявлялись і найрізноманітніші зв'язки з українською та іншими літератури, без жодних причин перестала появлятися давно, точніше 2006 року, коли системне представлення вершин стародавнього світу дійшло до римської літератури часів принципату, а саме до одного з чи не найпопулярніших з усіх античних поетів у новій Європі – Публія Вергілія Марона (70-19 рр. до н.е.).

У статті «Зразкове поетичне оформлення теми месіанізму» (№ 142, 2006) йшла мова про Вергілієву «Четверту еклогу», що належить до його збірки «Буколіки», переіменованої пізніше на «Еклоги», та пізніші літературні наслідування теми месіанізму, включно і українськими поетами. У числі 143 журналу за той же рік у представлено взагалі Вергілієву поему в чотирьох книгах «Георгіки» («Хліборобські пісні»), детальніше – уривок «Похвала Італії» з Книги II «Георгік». У статті «Межі живопису і поезії» (№ 144) йшла мова про уривок з II-ї книги поеми Вергілія «Енеїда» – «Лаокоон» у тісному зв'язку з одноіменною скульптурною групою родоських скульпторів Полідора, Атенодора, Гегсандра та із знаменитою працею німецького письменника, літературного критика і естета Ефраїма Готтольда Лессінґа (1729-1781) «Лаокоон, або межі живопису і поезії» (Ephraim Gottold Lessing, «Laokoon, oder die grengen der Malerei und Poesie», 1766), в якій Лессінґ, полемізуючи з його сучасником німецьким поетом-поборником ідеї наслідування митцями древньогрецької скульптури і живопису Йоґаном Йоакімом Вінкельманом (1717-1768), вперше в історії естетичних студій окреслив спільні і відмінні риси живопису (скульптури) і поезії. Дані види мистецтва, показує Лессінґ, основуються на визначеному ще Арістотелем засобі мімесису (імітації), але між ними існують

межі (ліміти), бо миметичні засоби неможливо однаково застосовувати в обох видах мистецтва. Скульптура і живопис як види пластичного мистецтва мають можливість зображати довшену фізичну красу, користуючись фігурами і кольорами, чим не може користуватись поезія. Але пластичне мистецтво – це статичні картини, нерухомі, тоді коли поезія може накреслювати картину протягом розгортання дії, в русі, поет прагне, щоб його ідеї були настільки оживленими,

Вергілій і музи. Мозаїка. Туніс

щоб створювали враження, що вони породжені живими предметами. Словесно-музичне живописання – це виключно перевага поезії, бо, щоб дійти до поетичної картини-малюнка, поет веде читача крізь цілу галерею створених ним попередніх картин (Міхай Емінеску, до речі, визначав поезію наслідком гри картин), а створений поетом малюнок майже неможливо перетворити на живописну картину. Своєрідність живопису і поезії блискуче визначив ще задовго до Лессінґа «Вольтер древніх греків» Симонід: «Живопис – це німа поезія, а поезія – це промовляючий живопис».

(Продовження на 21-ій стор.)

«Енеїда» Публія Вергілія Марона (I)

(Продовження з 21-ої стор.)

Судження Симоніда та Лессінґа особливо придатні для виявлення художньої гри картин у найзнаменитішому творі Вергілія – поемі «Енеїда».

«Енеїда» Вергілія – це класичний зразок античного воєнно-героїчного епосу. Вона складається з двох частин. У першій з них (6 пісень), яка є наслідуванням «Одіссеї» Гомера, оспівано мандрування Енея від зруйнування греками Трої і його прибуття до Італії (Лаціуму). У другій частині (інші 6 пісень), яка є наслідуванням Гомерової «Іліади», зображено війни Енея в Італії та заснування ним Римської держави.

Енеїда. Бенкет. Рукопис V ст. після Р.Х.

Вергілієвій «Енеїді» притаманні характерні ознаки античного воєнно-героїчного епосу: усе заповідяне у них людьми залежить від богів, яким люди невідмовно підчиняються; з волі богів і мстивої Юнони (бо син Пріама Парис визнав за вродливішу з-поміж трьох богинь не її, а Венеру) греки зруйнували Трою; з волі богів син богині Венери і Анхіза Еней повинен заснувати

Римську державу; боги постійно впливають і вирішують сюжетні ходи поеми. Стосунки людей з богами, по-друге, у Вергілія завжди сповнені драматизму. Коли волею богів і долею Юнони не дано було одружитися з Енеєм, принесене нею в жертву вино перетворюється на кров, священна вода чорніє, а з хати її померлого чоловіка чути його голос. Юнона – це владна і сильна жінка, яка почуває свій обов'язок перед покійним чоловіком, але засліплена героїзмом Енея, вона глибоко закохується в нього, що веде до трагічної розв'язки конфлікту. Поемі Вергілія, по-третє, властивий неповторний художній стиль, длекий від зрівноваженого викладу, домінантою якого є трагічний пафос, який іноді сягає ступеня трагедії. Психологізм у поемі набуває інколи приголомшливого характеру. Персонажі поеми – сильні, раціонально й організаційно могутні, логічно послідовні у своїх діях. Не бракує Вергілієві ні помітного ліризму. Це – так званий «високий стиль», яким в античності зображувались «високі» сюжети, як сюжет «Енеїди» Вергілія і ін.

Своєрідність «високого» стилю «Енеїди» Вергілія контрастно увиразнюється порівнянням з текстами європейських трагедій даної поеми, тобто з переспівами «високого» сюжету Вергілієвої «Енеїди» «низьким» стилем трагедій.

Шановні читачі ясно усвідомлять з опису Вергілія і Котляревського любовного роману Енея і цариці Карфагену Дідони. Текст героїчно-комічної поеми останнього – це суцільна симфонія сміху. Мова Котляревського особливо «соковита», надзвичайно багата на синоніми, оригінальні метафори, вишукані вирази, а серед його улюблених художніх прийомів – гротеск, карикатурні спотворення, гіперболи і ін.

Паралельним прочитанням нижчеподаних текстів читачі ознайомляться з двома видами поетичного мовлення, відповідними двом відмінним видам художніх творів, що і становить мету першої статті про «Енеїду» Вергілія.

Кохання Дідони

Уривки з Книги IV поеми Вергілія:

Отже, цариця давно вже, тяжко потята любов'ю,
Рану на серці ятрить і вогнем пожирається тайним.
Мужа відвагу велику в душі уявляє та славу
Роду його; залишились прикуті до серця обличчя,
Мова, спокою приємного пристрасть не дасть її тілу...
Тільки наступного дня освітила всі факелом Феба
Землі та вогу Аврора усунула тінь з небосхилу –
Так до сестри дорогої недужа на пристрасть звернулась:
«Анно, як, сестро, мене у ваганні сновиддя лякають!
Хто цей чужинець, недавно до нашого міста прибулий,
Що і обличчям прекрасний, і духом, і в зброї найперший?
Думаю, певність моя ж не даремна, що з роду богів він.
Боязкість душі низькі видає. Ах, його як нещадно
Кидала доля! Як дивно розказував нам він про війни!
Якби мені не набридли ті ложа та факели шлюбні,-
Мабуть, єдиній оцій я піддатись могла би спокусі.
Анно, признаюсь, по смерті нещасного мужа Сіхея,
Цей лиш чуття прихилив і ще більш підштотхнув до падіння
Дух занепалий мій. Давнього полум'я бачу ознаки.
Той вже, хто перший з'єднався зо мною, кохання моє все
Геть відібрав і нехай же його береже у могилі».
Мовивши все це, рясними слізьми свої груди змочила.
Анна таке відповіла: «О сестро, миліша за світло,
Чи ти, самотня й засмучена, молодість всю промарнуєш,
Ані дітей, ані радощів ти не пізнаєш Венери?
Отже, гадаю, що з волі богів і Юнони сприянням,
Вітер погожий сюди скерував кораблі іліонські.
Згоди благай у богів, учиняючи вгодні їм жертви,
Гостя ще більше пильнуй і вигадуй причини забари».
Після цих слів запалила їй душу гарячу любов'ю,
Серцю надію дала і, напевне, від стиду звільнила.

Мовчазна все не гоїться рана

Глибоко в серці. Згораючи, місто обходить нещасна
В цьому безумстві Дідона, немов олениця стрілою...
Нині з собою Енея між мурами водить, фортеці
І сіонійські багатства показує й прибране місто;
То починає казати, але на півслові затнеться;
Потім увечері знову на бенкет запрошує гостя,
Знов про Троянські події, безумна, почути бажає,
Поки ж розказує він, то очей не відводить від нього.
Потім, як вийдуть, і місяць блідий вже, що сонце зміняє,
Світла відбавить і зорі нахилені снам промовляють,
В домі порожнім сама на покинутім ложі сумує,
Лежачи там...

Переклад М.Зерова

Уривки з Частини першої
«Енеїди» Котляревського:

В тім городі жила Дидона,
А город звався Карфаген.
Трудяща, дуже працююча,
Весела, гарна, сановита,
Бідняжка – що була вдова;
По городі тогді гуляла.
Коли троянців повстрічала,
Дидона гірко заридала:
«Коли б,- сказала молодича,-
Енея вашого злапала,
Уже б тогді весела стала,
Тогді великдень був би нам!»
Тут плюсь – Еней, як будто з неба:
«Ось, осьде я, коли вам треба!
Дидоні поклонюся сам».
Потім з Дидоною обнявшись,
Поцілювались гарно всмак;
За рученьки біленькі взявшись,
Балакали то с'як, то так.
Пішли к Дидоні до господи,
Пили на радощах сивуху
І їли сім'яну макуху.
Сестру Дидона мала Ганну,
Насправжки дівку хоть куди,
Тут танцювала викрутасом,
І пред Енеєм вихилисом.
Еней і сам так розходився,
Як на аркані жеребець,
Що трохи не увередився,
Пішовши з Гандзею в танець.
А послі танців варенухи
По филижанці піднесли,-
Весь день весело прогуляли
І п'яні спати полягали;
Енея ж ледве повели.
Як одяглись, то ізійшлися,
З собою стали розмовлять,
Дидона ж тяжко сподобала
Енея так, що і не знала,
Де дітисся і що робить;
Точила всякії баляси
І підпускала разні ляси,
Енею тільки б угодить.
Щодень було у них похмілля,
Пилась горілка, як вода;
Щодень бенькети, мов весілля,
Всі п'яні, хоть посуньсь куда.
Та й сам Еней, сподар, і паню
Підмовив паритися в баню...
Уже ж було не без гріха!
Еней з Дидоною возились,
Як з оселедцем сірий кіт;
Ганяли, бігали, казились,
Аж лився деколи і піт.

Павло РОМАНЮК

НЕЗАГОЄНІ РАНИ

(Уривок з роману)

«Сідай, най ти розкажеш, як ото було у німця, бо забудеш ото усе... Я воював, був у пліну – у Шверзі... Копав'єм декунки до танку, спав'єм у болотах, колы были катюші... А ото було у ноємбра... Мороз, голод, холод... Свистілы кулы попуд уха... А што знає ныні іся молодь?... Фыс-дрыс – і пушлы!.. Ні не слухає старого... Фрас бы їх трафыв!.. Дідько бы їх забрав!.. Пышы, пышы, абы зналы як мы воювалы у Другуй войні... А яку платню мы далы?... 1200 лей?... Шляк бы їх трафыв!.. Ветеран!..» – лаявся няньо і йшов далі, у хлів, у його 90, годувати корову Зоряну, якої ніяк не хотів позбутися, хочай перекупці-волохи з Нижньої Руни давали файні гроші за Зоряну. І внук Ціко давно вже як перебрав дідове ремесло... «Вдався у нянюсі», – казала Гафія Івонина, одовиця, яка так само, як і няньо, любила вирощувати худобу, але два сини – Славко, Іван та дочка Мар'яна допомогали старій господарювати: орати, сіяти, косити, грабляти, полоти, жати, молотити, горівку варити... А, бувало, почувши як говорять про неї зависливі сусіди, «стара» не гнівалася, а лиш лаялась: «А, чорт бы їх забрав з флюндрамы!.. – Яка я стара?! Я ще як сі заспіваю!..» А, бувало, інколи в свята в будинку культури Гафія радо і гордо ступала на сцену і виносила чудові коломийки, що аж весь зал аплодував їй, а вона, підморгувала Николаєви Поштарикови та Дьордійови Кумикови, аби повторили приспів на акордеоні і скрипці.

Мов білі клапті снігу на полонинах, що тануть непомітно, коли повіє теплий вітерець весняної пори і усміхнеться гаряче сонце, так поволі зникав великий рід Ілька Чорняка.

Паляка, найстарша Ількова дочка, ще перед першою світовою війною померла на тиф.

«Бідна», чи «сарака», казала не раз, коли траплялась нагода побалакати з кимось. Страшні муки перебула Паляка за час хвороби, і однієї ночі погасла свічка її життя.

Того вечора, коли померла Паляка, стара Килимиха з дочкою взялися попід руку і почимчикували до Ілька Чорняка, який збудував хату невелику, зате з дубів, що росли здавна на Федецульському куті, простягаючись аж Заверьх та Площі, де вже господарювали селяни з Великого Бичкова, аж до Тиси...

Молода Килимиха, Анна, була дуже подібна до своєї матері. «Дивись, мов дві ляльки в крамниці Янкіля, в Сиготі. Пек би їм!..», або ж «...мов зернята в одній шкаралупі», – такими дивними порівняннями нераз

обдаровували їх люди. Але їм – ні в ті боки!..Що ж їм з того, що люди говорять!..-«Най їм роти повисихають!.. А я віддам свою дівку за найфайного легіня, аж би й з того боку Тиси... Там я їх виділа, коли спускали бокори на Тису...» «Ади, і ця Паляка насмішувалася з мене, а тепер я добра... Прибіг Яків за мною!.. Пригнав собі Ілько сина!.. Прийдіть накурити яким-небудь зіллям, бо Паляка бідна закриває очі... Я не така, не з тих, що через лихе слово горами обходять твою хату. Я йду... А ти чого мовчиш, гей пень?..», – звернулася до дочки стара Килимиха. Нахмурена кивнула в бік старої. В той сутінковий момент вони були схожі на дві ворони, що тільки-но злетіли з гілки, щоб потривожити сердитим карканням чиїсь вуха.

«А що буду говорити! – пласкливим, трохи хрипким голосом кинула молода Килимиха. А далі, наче вагаючись, додала: Чого-сте ми не хотіли сказати, яким зіллям курите, коли «шепчете»?.. Аби-х ся научила і я. Бо ота Фрасинка знає. Навчила і свою Оксану!..»

Ввійшла в загорожу з колотих і незграбно витесаних драниць, ввійшла до двокімнатної хати з великою білою піччю. Ілько показав рукою на широку дубову лаву, застелену товстою з овечої вовни ковдру сивого кольору, полатану в одному крайчику коричневим полотном. Паляка лежала на лаві, перейшовши кілька хвилин тому в царство смерті...

Старий Ілько тільки поглянув на прибувших, сягнув рукою поза припалій пилом образ Святої Діви, що висів на давно вже небіленій стіні, наблизився до тіла мертвої Паляки, вийняв з-за ремня кресало, викресав вогню і запалив свічку. Бліде світло обняло Палячине простягнене на лаві серед хати тіло.

Ліворуч коло лави плакала стара горбата сусідка Катерина...

Стара Килимиха наблизилась до мертвої. Сухою кістлявою рукою затулила напіввідкриті Палячині повіки, вийняла з-за пазухи бур'ян-зілля, поставила під подушку мертвої, впала на коліна і стала молитись. Разом з нею впала на коліна і молода Килимиха, дослухаючись до тихого шептання матері, щоби не пропустити котру вже нагоду вивчити тайну шептання...

Яків, Чорняків син, провів стару й молоду Килимих до воріт і повернувся, мов підкошений, ледь тягнучи ногу за ногою, до хати. Йому було жаль сестри...

«Я своє зробила, як Бог приказав. Поможи їй, Святий Кріпкий, на тому світі», – сказала, коли відходила, Килимиха, тричі перехрестилась...

Ще дужче зацеміло Яковове серце через кілька років, коли в село прибула лиха звістка про смерть Андрія, найменшого брата, вбитого в бутині деревом, десь далеко в горах Решіці...

Скоро після смерті його сестри Паляки, Андрій, старший син Ілька, не зважаючи на давню християнську традицію, одружився з Анною Грижачкою, з-під Котового. Задурно молода Килимиха кидала інколи оком на парубка, той одружився з іншою. «Моя свого знайде», – казала стара Килимиха, але в серці жаліла за таким файним парубком, ще й сусідським... Думала: «З'єднаємо землі – і най господарюють... А на старість буде кому мене доглядати... Бо не знаєш, чим кінчиться, як батіг пукне!..»

Але доля – долею... Не жив довго і Андрій з своєю Анною... Пішов від трьох дітей, які скоро померли, немов весняні фіалки, і повінчався зі смертю далеко на чужині, на заробітках... Молода вдова засіялась горем... Тільки веселий гамір трьох внуків заколисував смуток Ілька, давав йому сили і надії на краще майбутнє, яке так і не спішило появитись в їхньому обійсті... Анна ходила на поле сумна, тиха, мов тіль... А роботи біля господарства вдосталь!.. Ледь встигала викопати картоплю, визбирати урожай і заготувати дещо на зиму. А зими в них були люті, що аж вугли на дубовій хаті тріскали!..

Наступного року Анна вирішила піти працювати в інше село, до якогось пана, залишивши старого Ілька доглядати хату і дітей. Але, як пішла, так і не повернулась... Люди говорили, що померла з туги, з жалю за втраченою молодістю... за Андрієм, за якого вийшла з великої любові. Бо як зустрілись однієї осені на танцях, на толоці Ігровища, коло старої дерев'яної малої церкви, так і закохалась назавжди... Анна довгий час тримала за портретом Пресвятої Богородиці шовкову хустину, яку Андрій купив для неї в Хусті на базарі, де продавали свій товар євреї, поляки, словаки і чехи – «вся нація світу», як говорила стара Цилька.

Ще осіннє листя не успіло добре зів'язати, а селяни зібрати урожай з поля, як в село прийшла лиха вістка першої світової війни. Пропала вся надія! Синів забрали у військо... Онуки росли у злиднях, їли, що могли, жєбрали в тих, які самі не мали кавалка хліба... А хто мав – то приховував від людських очей, бо за пару кілограмів зерна мали тебе вбити на дорозі білої днини...

На превелику Ількову радість, обидва сини повернулись додому. Тільки менший, Петро, повернувся поранений, ще й без однієї ноги.

«Пішов'єс на двох, а повернувся на одній, Петре!.. Дорогий синочку...» – казав старий, зронивши сльозу

на зморшки обличчя... Але добре, що повернувся, бо той Пинтишин так і не прийшов... Якось будемо жити. Знайдеш собі жінку, свою рівню, досить вдовиць в селі... Знайди собі дружину...», і став проклинати війну та цїсаря, все лихе на світі...

Але, як і інше горе, скоро в серці старого зарубцювалася і ця рана... Сини знову взялися за свою давню роботу. Полатали стару хату, перекопали город, засіяли гречку, стали косити, годувати стару Зоряну, яка на превелику радість дітям привела теля, до якого онуки бігали погратись в хлів і вкрасти молока з дійниці, коли вуйко Яків забував занести до хати дійницю з шумовиною...

Хочі і каліка, Петро брався за все, як і до війни. Послухався батька Ілька, привів до хати вдовицю Гафію, а разом з нею і дійну корову та придане. Весною орав ниву в Прицаринку – на приданому Гафії, викорчував клаптик необробленої землі в Глухим, з того боку Обчини, де його батько збудував колись хлів і клуню... Не раз, коли в сінокоси була гарна погода, на допомогу брав брата Якова, який приніс з війни «двойку», німецьку мисливську гвинтівку, яку знайшов між руїнами панського маєтку в Сукмарі, разом з великою металевою коробкою коричневих куль...

Тієї весни, скоро після повернення з війни, Петро не мав на гадці братися за роботу. Земля стояла неораною. На жінчине картання Петро відповідав: «Земля ще не загоїлась, жінко, май розум, а ці малі легіники Андрієві ще не вирости, аби помагали хоч за плуг тримати. А наші... Тут зупинився, бо Гафія не хотіла і згадувати про своїх дітей... – Поорю на Подях і в Мочарному – буде нам... А коли ні, то восени позичу від Рахмана кілька мішків муки. Опісля відроблю», – теплим голосом говорив Петро до своєї дружини. Але ця стояла далі на своєму: «Як це не орати і мою ниву, моє придане? Хто таке чув? Не є й що говорити!.. Аби я не чула, що таке тобі залізло в голову! Ти не знаєш, що Фрідріх уже цікавився, чия то земля там на Горі. Чи, може, ви зговорилися, га? Ні, не є що й говорити!.. Не можеш сам, найми когось... Ади, попроси Якова. Брат ти є! Міг би допомогти! Або їдь до родичів невістки Анни, її менший брат з-під Погора має воли...».

Такі суперечки не раз спалахували в Пертрової сім'ї.

На цей раз Гафія перемогла, подумав Петро, відчувши свіжий запах розрізаної Яковиним плугом борозни...

Після того як одружився, Яків не збирався обробляти землю. Всі дивувалися його раптової зміні. А йому байдуже!.. Бувало, піде в бутин, місяцями не повертається, а на Богородицю принесе купу грошей!..

Микола КОРНИЩАН

ВІДАМІЯ

(Уривок з новели)

Залишилися тільки спогади, жалі та біль. Вона відійшла, а Арніс Корел відмовлявся покидати кладовище, розуміючи вперше, що значливі бракування іноді звільняли від світла кольору простори Відамії. В оздобленні сіруватого повітря погляд уловляв невідомі види рослин з вузлуватими стеблами та дігтярним листям, наче вирізки тканини, вицвілі від осінніх дощів. Навкіл довчні дерева одягались в мантиї тривких тіней, прикрашені листям солоної іржі і ліквідними відблисками, символізуючи щось зовсім невизначене. Щось присутнє й давлюче, мов якесь застигле повітря, опускалося на докільця, приносячи із собою нестерпні запахи, у деякій мірі нагадуючи сморід трупів звірів, розкиданих по скритних куточках ялинового та березового лісу.

Отам вона полюбляла прогулюватись годинами надвечір'я. Знала кожну стежину, кожен камінь, кожну рослину, яка виникала на її шляху подібно необхідним прикрасам, яких штрихували невидимі кисті осіннього вітру для неї й тільки для неї. У продовженні того простору, за вічнозеленими схилами, проростали неосяжності хвилястих узорів каменів та сірого піску, пустелі, або те, що залишилося від вигорілої тканини, жорсткої, закинутаї на край забутої дороги. Там часто дощило, та, можливо, саме через це майже завжди здавалося, що, долаючи оті віддалі, можна потрапити в порожнечу. Багато разів її мучили подібні ідеї. Хотіла потрапити в отой заборонений простір, як, жартуючи, називав оте місце Арніс Корел. Якщо оминула б кладовище, купи дерев ... «Ні», – казала собі. Їй радили позбутися подібних ідей: місця, які не існують, буйні мрії або даремні надії. Там, біля озера, розуміла, що їй ставало все важче витримувати присутність Ельміри, коли Арніс від'їжджав на кілька днів або навіть тижнів у країни Близького Сходу. Ігнорування? Відмова? Ізоляція? Ельміра демонструвала їй, що життя тільки безглуздий прохід крізь заплутаний лабіринт, починаючи та закінчуючи за межами невідомості. Приходячи із чужих країв, звідкись-то із краю світу, ота жінка, без минулого та без спогадів, які можна було б представити, навіть і за рахунок інсинуації

перебільшень, гідних надати сказаному абиякої цікавості, описувала теперішність, передбачала завтрашній день, намагаючись витворити з відтінків загального правдоподібні зображення. Багато разів їй вдавалось спрямовувати думки інших помилковими шляхами, до невизначеності й порочних поглядів, змушуючи погоджуватися з власними позорами, несправедливими та суперечливими сприйнятій істині. Слідували продовжні паузи, коли повітря ставало нестерпним, а давлюча тиша змушувала відчуватись даремним, чужим відносно власної істоти, подібно стрімчаків, якого покинули навіть і останні птахи кінця пори року. Забувалось, що означає мріяти й сподіватися, що все ще може змінитися, що хтось, десь там, ще пам'ятає тебе. У подібні моменти Еміні здавалося, що жінка в її будинку подобала їй, навіть і манерою мислення. Намагалася виглядати невідвласною будь-якій іншій присутності, але в напрузі насправді відчувалася занедбаною й чужою, ніби була якимсь небажаним гостем. З недовір'ям розглядала стіл, на якому знаходилися дві чашки холодного чаю, ваза з червонуватого дерева й вечірня газета, що залишилася відкритою на сторінці зі статтю про загибель трьох ще неідентифікованих пасажирів. Підійшла до вікна, начебто бажаючи більше не побачити на димчастім склі силует Ельміри. Але ту, яка так добре подобала їй, не можна було образити, вигнати або перебороти, бо, незважаючи на відрозливу поведінку, поза будь-яким сумнівом її самотність виявляла тіні різкого страждання. Повинна була прийняти її такою, якою вона була, дозволити їй висказатись, розповісти все те, що вона відчувала, про що думала, і те що здавалося їй зовсім іншим.

– Мені треба йти, сказала Ельміра, підводячись і дякуючи за отой вечір.

– Будь впевнена, що Арніс нічого не довідається.

Хотіла додати ще щось, побесідувати, розповісти все те, що приходило на думку, не чекаючи ніякої відповіді чи невідповідної реакції, подолати власну тривогу, вилити всі свої болі та не хвилюватись, що

станеться потім. Коли б наважилася звільнитися від отого тягаря, вільно дихати, коли б дійшла до кінцівки... Але не треба було шукати жодної відповіді. Усе було цілком зрозуміло. У таких умовах слова не мали жодного сенсу. Коли зачинила двері, Еміна з'ясувала, що пропустила щось важливе, те, що не можна було пояснити, тому що ставало більш болючим, ніж будь-яка відсутність. Зрозуміла, однак, що між нею й отією жінкою проростала незрозуміла пристрасть, почуття, яке ставало чітким, хоча заперечувала його, докоряючи собі за те, якою наївною могла бути, заплутавшись у мережі отої домінантності. Гучне дзиччання телефону навіяло темні думки. Взяла слухавку, але, на другім кінці проводу, на уявній відстані, ніхто не відповів, жодного голосу, жодної луни. Щось зовсім неприродне в'яло в отім мовчанні. На мить їй здалося, що відчула якесь хрипіння, що згасло в луні розлюченого вітру. Згодом усе те примерхло. Ніщо не передбачало важливих змін. Залишалися очікування. Арніс повернеться наступного тижня. Хотіла писати йому, а потім, цілу ніч, чекати простої відповіді: «Тут усе гаразд». Але не наважувалася піддаватись подібним нісенітницям. Казала собі, що все те – всього-на-всього даремні бажання, породжені самотністю, що в рядки зайвих фраз випадково могло б проникнути слово, пауза або невідповідна асоціація, розкриваючи тіні занепокоєння. Подібні деталі без жодного смислу пробуджували в ній неконтрольовану лють і острах, завжди висували на перший план наявність Ельміри, домінуючий фактор, завжди керуючи природний потік речей руслом власних бажань та необхідності.

Було пізно, дуже пізно. Учула звук кроків десь за спиною. Знала, то була вона.

– Залишишся? – запитала, задивляючись в порожнечу.

Відповідь була цілком ясною: на голім плечі відчула щось тепле, випромінююче запах неймовірної далечі. Знала, то була її рука. Поглянула в її напрям та байдуже усміхнулася.

– Гадаєш, що витерпиш? – промовила Ельміра, схопивши її за руку й, мов через якийсь нескінчений сон, вела її до озера. Незважаючи на несподіваний жест, вона не супротивилася. Здавалось, що вона слідувала невидимим ремізкам підсвідомості, малюючи павутиння складних карт, заплутаних та непізнаних. У криштальнім повітрі панувала давлю-

ча тиша, множачи відгуки дихання в стереоскопічні ілюзії, спокушаючи й залишаючи зрозуміти, якою самотньо можна бути в деякі менти. Але Еміна піддавалась якомусь імпульсу, поруху іншої жінки. Слухаючи її, намагалася вхопити те, що їй здавалося важливішим.

– Я й не знала, що зупинюся саме отут, на краю світу, у місці, яке не обіцяє ніякої майбутності, де теперішність стає забуттям, і люди не потребують

твоеї присутності, бо ти залишаєшся тільки чужою душею. Відамія? Не означає нічого, абсолютно нічого, або... заперечую собі й кажу, що це лише незначний цурпалок, вирізаний із карти відомого простору.

Інсинувалося в отой монолог щось схоже до прихованого цинізму. Розумілось, що весь час Ельміра знесилювала будь-яку ідею існування, здавалася неприступною, віддаленою, холодною, намагаючись і успіваючи в більшості випадків викликати страх і депресію в помислах того, хто її слухав. Поправді говорячи, її присутність у такім нуднім місці, в отій ночі, яку переслідували рухомі істоти, що склалися з місячного світла й конусів довжелезних тіней, в отім початку пори року, здавалось, що вмикала все те, що залишилося від гри снів та мрій. Навіть і Еміна визнавала в жінці, яка стояла перед нею існування «чогось» хаотичного, присутнього й залежного від ілюзії іншого світу. В її голосі відчувалася легка вібрація. Паузи між словами не узгоджувалися з висловленими ідеями. Спотворювали виклад, надаючи йому дивної характеристики. Здавалось, що, коли говорила, думала про щось інше. Не можна було зрозуміти деяких деталей і навіть іноді калічила те чи інше слово, змінюючи його наголос.

Марія ЧУБІКА

ЧЕРСТВИЙ БУХАНЕЦЬ ЧУЖИНИ

Неначе з води випливала золота тарілка і, сполоснувши своє заспане личко у прохолодних хвилях, почала підніматися, осяваючи все навкруг і віщуючи погідну днину.

Будинки міста стояли рядочком, немов солдати, закутані у сонний туман. Тишину заспаного курортного міста раз у раз переривало дзеленкання трамваїв.

По березі, залишаючи сліди на вологому піску, похитуючись, ходили чайки. Налякані появою ранніх курортників, що вийшли прогулятися і насолодитись пейзажем, вони піднімалися увись.

Мою увагу привернули дві молоді дівчини. Вони поволі прогулювалися, а позаду них сердиті хвилі набігали на берег і змивали сліди від їх босих ніг. Наблизились до мене і я розгледіла їхні обличчя. Одна з них – низенька брюнетка з чорними очима, мов двома кругленькими камінцями добре вишліфованого кремнію, з кирпатеньким носом, засмаглим обличчям з ямочками на щоках. З-під тоненького льняного плаття жовтів купальник. В руках вона несла два білі камені.

Її супутниця – висока струнка блондинка. Довге волосся кучерявилось по плечах. Мабуть, займалася спортом, бо її постава була, наче вимодельована бездоганною рукою скульптора. На ній платтячко синього кольору. В мене защеміло серце, коли на мене глипнули дві квітки цикорію, бо в них я побачила не відбиток осяйного неба, а смуток, журбу й недовір'я.

Ну що ж, подумала я, буває й таке: молода, гарна, а вже зазнала горя. Я ще кілька хвилин дивилася, як вони віддалялися, а з думки не виходив, не знати чому, той погляд синіх-пресиніх очей, в яких майже залякла журба.

Отямившись, я розправила велику пляжну парасольку, присіла на покривальце і спостерігала, як на пляж уже потоком сунули курортники. Одні одразу йшли купатися, інші вмошувалися на березі, аби позагаряти ранішнім промінням. Я любовалася молодими добрими плавцями, які з насолодою боролися із великими хвилями, і навіть трішки заздрила їм, бо сама не вмію так добре плавати. Раптом почула поблизу шурхотіння піску від чиїхось кроків, повернула голову і, глипнувши, побачила тих двох дівчат, які запам'ятались мені із ранкової прогулянки.

Брюнетка запитала:

– Пробачте, біля вас можна присісти?

– Прошу. Прошу, сідайте! – скоро відповіла я.

– Вони вместилися на своєму надувному матраці, а голови сховали у холодильник моєї парасольки, бо сонце вже починало припікати.

Кілька хвилин дівчата мовчали. Опісля почула тихе схлипування одної і слова іншої:

– Прошу тебе, втихомирися. Все вже залишилося позаду. Ти тут, вдома, і я з тобою. Обіцяю тобі допомагати. Все! Все! Якщо не хочеш розказувати, то не треба.

– Ні, я хочу. Мені просто необхідно висказати все комусь, позбутися того жаху пережитого.

Десь тут, на цьому місці, рік тому я безтурботно загоряла на сонці. Раз у раз бігла освіжитися у хвилях і знову загаряла, я відпочивала після складених іспитів. Знала, що слідує пошуки роботи, бо студентська безжурність закінчилася. І от одного дня, коли я досхочу поплававши, лягла на гарячий пісок, аби відпочити і позагаряти, до мене наблизився молодий чоловік. Високий, стрункий, симпатичний, він сказав, що я дуже добре плаваю, бо спостерігав за мною. Опісля простягнув руку для знайомства і відрекомендувався: Сальваторе. Говорив ламаною румунською мовою, але порозумілися з ним можна було...

На моє запитання, що робить у нашій країні, відповів, що приїхав із батьком-бізнесменом, щоб заключити кілька контрактів. Ми стрічалися кілька

днів підряд, а вечорами він возив мене і мою подругу на танці. Був добре вихованим, з вишуканими манерами, одним словом – галантний чоловік, який будь-коли може завоювати симпатію молодих дівчат. «Це не якийсь-то галайда», – сказала одного вечора подруга, спіймавши мене на тій самій думці.

Через кілька днів попрощався із нами і повернувся додому. Більше шести місяців ми спілкувалися за допомогою Інтернету. Він цікавився, чи я знайшла роботу, запрошував до себе, бо в його батька є кілька вільних місць.

Я зраділа. Батькам не сказала ні слова, бо знала якої вони думки про «блукання по світу» – як висловлювались часом, бо краще їсти вдома печену картоплю, ніж пампушки на чужині.

Одного ранку, вдосвіта, я рушила в далекий незнакомий світ без їхнього благословення, сподіваючись, що буду мати добру роботу і зароблю грошей.

Через кілька годин я була вже далеко від них, від свого дому в незнайомому чужому містечку Н. Сонце вже сідало за обрій, коли машина зупинилася біля невеликого парку, в якому чуже біле світло залило все навкруг. На лавці сидів Сальваторе, чекав на мене. Ми привіталися, а він притиснув мене до грудей. В ту мить я відчула, як радість переповнила мене. Ми рушили до його машини.

Тут на мене чекав перший неприємний сюрприз:

Старенька, подряпана машина. Сальваторе поспіхом пояснив, що батьки поїхали відпочивати на Канарські острови і взяли нову машину.

Хоча старенька, машина скоро долала кілометри, віддаляла мене все більше і більше від усього рідного.

Дорога була освітлена і я заглядалась на будинки – гарні, модерні вілли. Враз він зупинив машину, щоб показати мені батьківську хату, одну з тих кокетних вілл з високою огорожею, зеленню і квітами довколо неї. «Шкода, що ключів не залишили, бо я не був тоді вдома і ми змушені їхати до тітки у село», – сказав і сум пробринів у його голосі. «Ну що ж їдемо у село», – ледь чутно мовила я приголомшена такою вісткою і, втомлена довгою дорогою, думала лиш одне: скоріше б доїхати, помитися, відпочити, а завтра буде інший день...

Залишаючи за собою будинки, сади, квіти, ми вїхали у село із сіро-хмурими старими будинками, обвішаними праною білизною.

Галаслива, бідно одягнута дівтора обступила машину, і Сальваторе дав дітлахам жменю цукерків.

(Далі буде).

Юрій ПАВЛІШ

МАТУСЕ ОЛЬГО

(Уявні репортажні сонети)

Ользі Кобилянській, яка народилася в Гура Гуморулуй і погруддя якої в парку, названому її ім'ям

I
Матусе Ольго, ви присутні й нині
В Гура Гуморі. Та не як щодня.
Сьогодні свято. Тут ваша рідня.
Ви ж народилися на Буковині.

З навкружністю і горизонт обняв
Присутніх. Людність і промови плинні
Співзвучно клоняться святочній днині
Співзвучністю ллючись в словесний сплав.

Сьогодні свято. Ваше. Всіх присутніх
З учора ведете в завтра попутне
Карбованими вами словесами.

Сьогодні свято. Ваше. Воно й наше.
Ваш труд важкий – душі скарбівня паші.
Ми з вами вічно. Вічно ви із нами.

II
Матусе Ольго, будьте вічно з нами.
З Гура Гумору йдімо в Кимпулунг.
Заходьмо у город, шукаймо луг
Засіяний дитячими думками.

Йдемо поволі в тишині. Навкруг
І синь, і зелень навівають гами
Гармонії душі. Мадаполами
З пелюсток ткани входять навіть в слух.

У Кимпулузі на усе поліття.
Ввійшли ми у нове тисячоліття
Із Лесею узявшись за руки.

III
Йдемо собі. Спокійні перегуки
Із берега на берег аж до гір.
Ми, троє, перейшли на косогір.
Ми, та чиї з давен давенних внуки?

Йдемо собі спокійно. Часомір –
Лиш руки й ноги та навкружні звуки.
На дивне диво жодної звірюки,
Ні людської нема ще до цих пір.

На горизонті незвичайна сценка –
Картини від да Вінчі до Шевченка...
Джоконду бачу. Бачу й Катерину.

Матусе Ольго, граймось в уяві
Не для завидних, навіть не для слави,
А так собі, шануючи Людину.

Олекса БІВКА

«НАБИРАННЯ ВОДИ»

(Звичай, що побутовав українськими селами Долини Рускови)

У давнину життя людини було, та подекуди і сьогодні ще є позначене звичаями та обрядами, що зберегли та ще зберігають барвисті сліди архаїчного мислення, позначені певними функціями та формою глибокої старовини.

Звичай та обрядовість наших предків, являли собою складні культурні структури, які в першу чергу були призначені організувати людське життя, маючи тісний зв'язок з головними його моментами. Звичай, обряди, традиції, формували поведінку та вчинки, що пов'язувались в систему, у рамках якої кожний звичай був знаком, що мав своє власне значення. Значення, що було можливо розв'язати лишень у складі із іншими ознаками.

Невід'ємною частиною традицій і обрядів нашого народу є ворожіння, яке сьогодні майже повністю забулось.

Одним з найпопулярніших видів ворожіння – причаровування різні привороти, так звана «еротична магія». Для «діла» вживались різні форми чарування: жести, предмети, заклик та прохання небесних світил, небесних святих, заклик та прохання до уявних осіб, усні прикази, усні «боскородіння».

Чинилося воно так, аби не пошкодити та нічим не ушкодити коханого (милого).

Знахарка, або особа якій знахарили, повинні були бути, бодай на той строк, свідомі і переконані в силі «мутні», мали вірити, що «чіньба» допоможе...

Сьогодні українськими селами Мараморощини більшість із традиційних обрядів та звичаїв, головню «еротична магія» забулися.

«Говориш из ним, як то було у старовині, а овін не вірит... Не вірит ште було у давнині... Який чуда робили мештерки?..»

Одним із еротичних чарів є «набирання води дівці».

Застосовується для дівки, якій прийшов строк віддаватися, а судженого нема! «Набирання води» саме було призначене для прискорення одруження.

«Набирання води» можна було проводити лише в дні певних церковних свят, як наприклад на Св. Івана, Івандель, Спаса, Маковія...

Для здійснення чарування наймалася жінка, що її називали знахарка, бахторья, мутнярка, чінярка, мештерка, рідше – чародія. Давно, ще перед Першою світовою війною, в кожному присілку жили та орудували по знахарці, а то й по дві. Отже кожний хутір мав свою знахарку, свою мештерку.

Батік Людмили Соболь

На призначений день (чи вечір) закликали знахарку до дому до дівки. Дія мала відбутися тайно.

Були випадки, коли дівка здійснювала «набирання води» і сама вдома. Вона робила це два рази на добу – ввечері та вранці на зорі. Тільки для цього вона мала знати текст приказування, боскородіння.

Якщо магичні дії відбувались у супроводі знахарки, то обиралось місце дії біля бистрої, чистої і свіжої води (річка, потік, струмок або джерело).

Святково убрані дівка і знахарка тайно йшли на вибране місце, там дівка роздягалася, а мештерка, лагодила квіти у відрі: любисток, васильок, добруник, калупер, волося Богородичине... Черпали воду відром вгору течією та лишень один раз. Дівка мішала, крутила воду у відрі, так, ніби крутила данець квітами у воді, а баба приказувала:

Водичко-Йорданичко,
Біле каміння измиваєш,
Жовте каміння измиваєш,
Ізвори полокаєш,
Полонини поливаєш,
Скали изрошуєш,
Мохи здоровиш,
Звірів напиваєш,
Чоловіка воскресаєш,
Нафекане измиваєш,
Напльованне измиваєш,
Нахарькане измиваєш,
Насипане измиваєш,
Накладене измиваєш,
Наворочене измиваєш,
Бетежняка измиваєш,
Хорляка підкрипляєш,
Каліку изнимаєш,
Нехарію измиваєш...
Дівок измиваєш,
Дівоче измиваєш,
Жуноче измиваєш,
Покривоче измиваєш,

Гадиняче измиваєш,
Риб'яче измиваєш...

Прошу тебе красенько,
Обмий мене, (ім'я дівки), чістенько!
Аби-м така чіста,
Як Марія Причїста!

Аби-м така красна,
Як зоря та ясна!
Як царі над царями,
А верьхи над верьхами,
Я буду май красна,
Над усіма дівками!

За яким слїдувала жіноча старовіцька молитва, яку дівчата до віддавання проказували кожного вечора:

Навколо мого двора
Каменна гора,
Терновії плоти
Вогняна вода!

Боже нам помогай,
Та дьвола проганяй!
У строміня¹ у верьхи,
Під плитя, під каміння,
Під корнадь², під коріня!

Дьяволе, вид нас пропади,
Изчезни, як дим из піпи³!
Аби-х за тя не відали
Навіки, навіки!

Наше чадо⁴,
Тімняном обкурене,
Водов посвяшшене,
Божим словом благосповнене.

¹Стромінь – пропасть, бездоння.

²Корнадь – страхітливе кореневище.

³Піпа – люлька.

⁴Чадом – рід, покоронок.

◆*◆*◆*◆*◆*◆* ІЗ НАРОДНОЇ ПІСЕННОЇ СКАРБНИЦІ ◆*◆*◆*◆*◆*◆*

ВЕРХНЬОРІВНЯНСЬКІ СПІВАНКИ

ОЙ ВЕРХОМ ТА ВСЕ ВЕРХОМ

Ой верхом та все верхом,
Прийди, любку, смерком,
Поклади сей, любку, значок
На муй оболочок.

Та капusto лопушната,
Цы я страховыта,
Та прийди ня, любку, знаты,
Хотяй буду быта.

Ой были, кого были, –
Мене будут быты,
Та лыш прийди, файный любку,
Мене бороныты.

Та пушов бе-м, моя мыла,
Тебе бороныты,
Лыш не маю білі волы
На кого лышыты.

Та лышы їх, файный любку,
На бога сятого,
Та прийди ня бороныты,
Бо вже мы не много.

Прийшла туга до сердечка
Та што ж буду маты?
Лышає ня муй мыленький,
Буду бануваты.

ОЙ НА ГОРІ ЧЫНЯТ ЦЕРКВУ

Ой на горі чынят церкву,
На долыні тешут,
Ще-м нікого не любыла,
А за мене брешут.

Брешіт, брешіт, ворожата,
Як оты псы на вовка,
Та докы вас не заскіплют
Зубы тай головка.

Та угору доружечка,
Угору, угору,
Мы са з любком полюбылы
Ходячи в ошколу.

Мы са з любком полюбылы
Двоє дітенята,
Які в мене, такі в него
Чорні оченята.

Мальовалы малярыкы
Два дны та й дві ночі,
Та не могли змалюваты
Мого любка очі.

ОЙ У ТУЙ ПОЛОНЫНІ

Ой у туй полонині
Забляла й овечка,
Здогадаєш, муй мыленький,
Усі мої словечка.

Здогадаєш, муй мыленький,
Як мы са любылы,
Што мы одно яблыченько
На двоє ділили.

Та й впали дві яблычка,
Обі са скачалы,
Прийшов, мылый, такий часок
Бес ме са й розлучалы.

Та й впали дві яблычка,
Та й обі черлені,
Мы са з любком розлучілы
У неділю увечері.

ОЙ ТАКЫЙ У МЕНЕ ЛЮБКО

Ой такий у мене любко,
Што не є над него,
Дай му боже здоровічко
Тай матері єго!

Ой яра пшениченька,
Білі колосочки,
Та як, любку, не любыты
Твої сырї очкы?

Чорні очі із сырымы
Моглы са не знаты,
Будут одні за другымы
Тяжко бануваты.

Попуд дубы, любку, йдеме
З дуба лыстя рвеме.
На што нам са двом любыты
Аж са не возьмеме?

Та мы двоє із мыленьким
Велека родына,
Колы-м єго полюбыла,
Ще-м була дытына.

Та й упало яблыченько
Та й розколоса,
Мы са з любком полюбылы
Лыш нам не велосипе.

ОЙ ЛІТАВ ГОЛУБУЧОК

Ой літав голубочок
Понад мою хыжу,
Де-с са, любку, так запрятав,
Што тя вже не выжу?

Та сідай сей муй мыленький,
На кедровый стулчік,
Та там абе-с са ізопер,
Де водыці кунчік.

З високої полонини
Летів голуб сывий,
Теперь єм са здогадала,
Што ня лышыв мылый.

Тепер єм са здогадала
Та й порозуміла,
Єму яка-с білявочка
На коліна сіла.

Та й тя прошу, білявочко,
Лышы любка мого,
Покладу тя у постільку, –
Меш лежаты много!

Заковала зазулечка
Пысана, як кукла,
Котра, любка, полюбыла,
Богдай са розпукла!

Записала 19.08.2011
Міхаєла-Лариса Трайста
від Поляка Михайла (86 років)

◆*◆*◆*◆*◆*◆* ІЗ НАРОДНОЇ ПІСЕННОЇ СКАРБНИЦІ ◆*◆*◆*◆*◆*◆*

ОЙ У ПОЛІИ ТРАВА РОСТЕ

(Українська буковинська народна пісня)

Ой у по-ли тра-ва рос-те, Гей-гей!

Ой у по-ли тра-ва рос-те, А там ко-зак ко-ня па-се,

Гей-гей, А там ко-зак ко-ня па-се,

Ой у поли трава росте,
Гей-гей!
Ой у поли трава росте,
А там козак коня пасе,
Гей-гей,
А там козак коня пасе.

Пустив коня на стернечку,
Гей-гей!
Пустив коня на стернечку,
А сам приліг під межечку,
Гей-гей!
А сам приліг під межечку.

Котра моя мила буде,
Гей-гей!
Котра моя мила буде,
То в'на прийде, мене збуди,
Гей-гей,
То в'на прийде, мене збуди.

Прийшла мила та й збудила,
Гей-гей!
Прийшла мила та й збудила:
– Вставай, милий, бо вже днина,

Гей-гей,
Вставай, милий, бо вже днина.

Вставай, милий, татари йдуть,
Гей-гей,
Вставай, милий, татари йдуть,
Коня озмут, а тебе вб'ють,
Гей-гей,
Коня озмут, а тебе вб'ють.

Коня озмут на зицирку,
Гей-гей!
Коня озмут на зицирку,
Тебе вкриють сиров глинков,
Гей-гей,
Тебе вкриють сиров глинков.

Коня озмут – та й кінь буде,
Гей-гей!
Коня озмут – та й кінь буде,
Тебе заб'ють – жаль ми буде,
Гей-гей,
Тебе заб'ють – жаль ми буде.

Подав Іван КІДЕЩУК

Дитячі сторінки

Оксана САНАТОВИЧ

ВЕСЕЛИЙ СНІГ

Падав сніг,
Падав сніг –
Для усіх, усіх, усіх,
І дорослих і малих,
І веселих і сумних.
Всім, хто гордо носив ніс,
Він тихцем сів на ніс.
А роззяві, як на сміх,
Залетів до рота сніг.
Вереді за комір вліз
І довів його до сліз.
А веселі грали в сніжки –
Сніг сів на усмішки
І сміявся з усіма:
– Ой, зима, зима, зима!

Олександр ОЛЕСЬ

МЕТЕЛИКИ

Погляньте, погляньте, яка благодать!
Дивіться: метелики з неба летять!

Квітки повмирили усюди надворі, –
Морозець малює на шибках узорі...

Картинкою гарною стане віконце,
Як трошки поблискає золотом сонце.

Погляньте, погляньте, яка благодать:
Метелики з неба летять і летять.

Наталія ЗАБІЛА

В ЛІСІ

Метелиця-хурделиця
Замела лісок.
Як біла ковдра, стелиться
Під соснами сніжок.

Стрибають прудко білочки
По соснах угорі.
Напудрилися на гілочках
Поважні снігурі.

Зайчата стали білими, –
Ну зовсім наче сніг! –
Щоб в лісі не зуміли ми
Відшукувати їх.

Любов ЗАБАШТА

ЗИМОНЬКА

Зимонько-голубонька
В білім кошушку,
Любимо ми бігати
По твоїм сніжку.
Всім рум'яниш личенька
Ти о цій порі
І ладнаєш ковзанки
В нашому дворі.
Візьмем гринджолята ми,
Помчимо з гори.
Снігом нас притрушують
Срібні явори.

Дитячі сторінки

Георгій Скребицький

ЗИМОВІ ОПОВІДАННЯ

Як білочка зимує

Білці взимку ні мороз, ні вітер не страшні. Як закрутить завірюха-негода – білка мерщій до свого гнізда поспішає. Гніздо у білки як у птаха влаштовано: з гілочок, з сучків. Та як зроблене спритно – ніби велика куля, кругле, а збоку лазівка!

Всередині гніздо сухою м'якою підстилкою вистелене: затишно в ньому, тепло. Забереться білочка в гніздо, а щоб холодний вітер не задував, ще лазівку підстилкою закрие. Потім згорнеться клубочком, пухнастим хвостиком прикриється і спить.

А зовні крижаний вітер так і виє, так і несе дрібний колючий сніг. Вщухне негода, білочка з гнізда вилізе, струснеться й покаче з дерева на дерево – їжу собі здобувати: де ялинову шишку зірве, де сухий гриб розшукає, який сама влітку на гілці залишила.

Спритно скаче звірятко. Хвіст у нього пухнастий, довгий. Перестрибне з однієї гілки на іншу, візьме в передні лапки ялинову шишку і почне її обгризати, вибирати смачне насіння. Але головна їжа в білки ще з осені в комірці запасена – в дуплі старого дерева. Там у неї і жолуді, і горіхи є – на всю зиму запасів вистачить.

На лісовій галявині

Зима. Лісова галявина вкрита білим пухнастим снігом. Тепер на ній тихо й порожньо, не те що влітку. Здається – взимку на галявинці ніхто й не живе. Але це тільки так здається.

Біля куща з-під снігу стирчить старий, трухлявий пень. Це не просто пень, а справжній терем-теремок. Чимало в ньому затишних зимових квартир для різних лісових мешканців.

Під корою заховалися від холоду дрібні комашки, і тут же влаштувався зимувати втомлений жук-дроворуб. А в норі між корінням, згорнувшись у туге кільце, вляглася моторна ящірка. Всі забралися в старий пень, кожен зайняв у ньому крихітну спальню, та й заснув у неї на всю довгу зиму.

...На самому краю галявинки, в канаві, під опалим листям, під снігом, ніби під товстою ковдрою, сплять жаби. Сплять і не знають, що тут же, неподалік, під купою хмизу, згорнувшись в клубок, заснув їх найлютіший ворог – їжачок.

Тихо й порожньо взимку на лісовій галявині. Тільки зрідка пролетить над нею зграйка щиглів або синиць або дятел, сівши на дереві, почне вибивати дзьобом з шишки смачне насіння.

А інший раз вискочить на галявину білий пухнастий заєць. Вискочить, стане стовпчиком, послухає, чи все спокійно навколо, подивиться, та й далі в ліс побіжить.

Дітячі сторінки

Наталія ЗАБІЛА

БІЛА ШУБКА

(Казка)

Був собі зайчик.
Усіх зайчиків звичайно звать Сtribайчиками або Побігайчиками. Але цей зайчик був такий хвалько, що всі звали його Зайчик-Вихвалляйчик.

От збере він навколо себе юрбу зайчат і починає вихвалитися:

– Я найрозумніший, я найспритніший! Я бігаю швидше за всіх, я стрибаю вище за всіх!

Слухали, слухали його зайчата, а потім кажуть:

– Набридли нам твої вихвалки, не хочемо ми з тобою дружити! Живи собі тут сам як знаєш! – і повтікали від нього на інший край лісу.

– А мені ще й краще, – каже Вихвалляйчик, – тепер принаймні ніхто мене з вами, з сірою дрібнотою, не сплутає!

Побудував він собі хатку під зеленим кущиком і став у ній жити.

А треба вам сказати, що зайчик цей був ще зовсім молоденький. Він тільки цієї весни народився і ще не знав, що після весни та літа буває осінь, а після осені – зима. Багато чого він ще не знав, але вважав, що все знає, і був сам собою дуже задоволений.

Одне тільки не подобалося зайчикові: чому це в нього така шубка – сіра та непоказна? Ще поки було літо і все навколо зеленіло, зайчик сяк так відрізнявся від трави та кущів. Та ось почалася осінь. Все в лісі пожовкло, посіріло. Трава прив'яла, з кущиків листя пооблітало, самі сірі дрючки стирчать. Вийде вранці зайчик з хатки, гукне білочці:

– Гей, подивись, білочко, який я став товстий та пухнастий! Я від усіх зайців товстіший та пухнастіший!

А білочка з високого дуба відповідає:

– Нічого я не бачу! Тебе ж, у твоїй сірій шубці, зовсім непомітно серед сухого листя і прив'ялої трави!

Ой, як же це було зайчикові неприємно! Він же хотів, щоб усі його бачили та милувалися ним.

Тимчасом ставало все холодніше. Надходила зима. Тільки зайчик про це нічого не знав і навіть не

догадувався.

І от одного разу прокинувся Вихвалляйчик уранці, поглянув у дзеркальце, щоб вуса підкрутити, та так і завмер від подиву: замість сірої, непоказної одешинки на ньому тепер була шубка нова – біла, біла та блискуча!

З радощів зайчик підстрибнув аж до стелі і заспівав на все горло:

– От так шубка, подивися!

От чудове убрання!

Я тепер в усьому лісі

Найгарніше зайченя!

Прохогом вискочив зайчик з хатки, щоб швидше похвалитися перед білочкою, і перед їжаком, і перед усіма лісовими пташками своєю новою шубкою. Адже тепер кожен його помітить, навіть здалека!

Та що таке сталося в лісі?! Вискочив зайчик з хатки і бачить: все навколо біле: земля біла, кущі білі, дерева білі. І все блищить на сонці так само, як і нова блискуча зайчикова шубка. Це сніг випав уночі – ви це, звичайно, зразу зрозуміли. А Зайчик-Вихвалляйчик нічого не зрозумів, бо він ще ніколи снігу не бачив.

Стрибнув зайчик туди, сюди, – скрізь усе біле.

– Білочко, білочко! – гукнув зайчик вже зовсім не так задержувато, як завжди. – Подивися, білочко, яка в мене нова біла шубка!

А білочка визирнула з свого дупла на високому дубі і відповідає:

– Нічого я не бачу! Хіба тут розбереш – де твоя біла шубка, а де білий сніг?

І справді, зайчика нелегко було побачити серед снігу.

Засумував зайчик. Не хоче навіть з хатки виходити. Все одно ніхто його не помічає! Навіщо тоді гарне убрання, коли ним похвалитися не можна?

А зима ще не зовсім встановилася. За кілька

Дітячі сторінки

днів знов пригріло сонечко, і перший сніг розтанув – наче й не було його. І знову стало все сіре, чорне, руде – і земля, і сухе листя, і трава.

От коли зрадив Зайчик-Вихвалляйчик! Вийшов він у своїй білій шубці, став посеред галявинки і пишається – дивиться, мовляв, люди добрі, на мене!

Білочка глянула і лапками сплеснула:

– Ой, бачу, бачу! Ото шубка, ото ловка! Блискуча, аж очі вбирає!

Визирнув і їжачок із своєї хатки. Він вже був уклався спати на зиму, а як сонце пригріло, вирішив ще дихнути свіжим повітрям.

Побачив зайчика і тільки головою похитав.

– Гарна твоя шубка, що й казати! Та чи не занадто показна? – пробуркотів він і знову сховався, двері зачинив.

Радий та веселий пішов Зайчик – Вихвалляйчик по лісі. Іде, підстрибує і свою хвалькувату пісеньку наспівує:

– Може й зараз, як раніше,

Хтось мене не помічає?!

Я ж тепер найчепурніше,

Найпомітніше зайча!

Сидів на дереві старий чорний крук. Такий старий, що навіть трохи недобачав від старості. Та хоч і недобачав, а Вихвалляйчика зразу помітив. Як його не помітити – здалека біліє нова шубка серед рудого листя!

– Кра! – каркнув чорний крук. – Поснідаю зараз свіжою зайчатиною!

Як почув це Зайчик-Вихвалляйчик, як дременував по лісі!.. Насилу втік.

Прибіг Зайчик на берег річки, що протікала через той ліс. Сів на березі, віддихався трохи і вже забув про недавню небезпеку. Обтрусив свою білу шубку, підбадьорився і тільки рота розкрив, щоб знову вихвалитися, – а нова біда вже тут як тут! Побачила його здалека лисиця.

– Заждіть хвилиночку, – каже вона своїм лисеняткам, – зайчик почув, озирнувся, побачив лисицю і – тікати! Біг, біг, петляв між кущами, через увесь ліс пробіг і вискочив на узлісся.

А тут просто на нього йде мисливець із рушницею.

– Ого, – каже, – який білячок! Буде моїй донечці гарний комір!

Та як націлиться, як стрельне!..

Зайчик з переляку через голову перекинувся і вже сам не пам'ятає, як до своєї хатки домчав. Замкнув дверцята, впав на ліжко й труситься. Не до вихвалок вже йому!

– Ой, – каже, – де моя стара сіра шубка? Така вона була захисна, непомітна! В ній легко було від усяких ворогів сховатися!

Та старої сірої шубки вже не було. Нічого не поробиш, доведеться в новій білій ходити!.. Кожен з вас розуміє, що даремно зайчик бідкався. Адже надворі була зима. Незабаром випав рясний білий сніг і тепер вже на довгі місяці укрити землю, і біла шубка стала в пригоді!

Бігає зайчик по снігу, нічого не боїться. Ніхто його не помічає.

Піду, – думає зайчик, – до інших зайчат. Пораджу їм теж такі білі шубки придбати, вони дуже зручні взимку!

Пострибав зайчик на інший край лісу, знайшов зайчат, дивиться – а вони всі в білих шубках!

– Гляньте! – кричать зайчата. – До нас Вихвалляйчик прийшов!

– Ні, – каже зайчик, – не звіть мене Вихвалляйчиком, а звіть Побігайчиком. Бо я вже не буду ніколи вихвалитися і хочу з вами дружити.

Зайчата дуже зрадили, прийняли його до свого гурту і всі разом стали гратися і співати пісеньку:

– В нас у кожного нова

Шубка біла, зимова.

Зовсім непомітна.

А як прийде знов весна,

Буде сіра, захисна,

Гарна шубка, літня!

І це справді так буває у зайців.

СМІЙТЕСЬ НА ЗДОРОВ'Я!

Михайло ТРАЙСТА

ПОМУСТ¹, ВОЙОРДАН ТА ВУЙКО ФЕРИЩАК

(Гумореска)

– Ну і треба було мені того помосту, як жидові тройці... Але стара векеля: «Дивися, Міха!.. Вадь помуст... вадь!.. Ади, Василь Ріпляк міг поставити у свою госянку, Ілько Мурашунік міг у свою глинянку, Василь Фетькан у хлів волам поставив... а в нас, Міха, хижка з дубовини, щіпна, як шкатулка, а помосту дазбу...», «Айбо, Марі!.. Бізуно єс са народила у хижі з помостом?.. Хто таке чув, аби бідняки клали помости у порохлавки?.. Розумію, ходить по помосту нотариш Чіч, дохтор Антон, вадь Мішко Ігнату... а не деяка вош – ні сіло, ні впало, гіц помуст у бухню! Ні, Марі, жив я без помосту і буду жити... Бо хто я такий?.. Михайло Феріщак, – гуно котюже!..» – кажу їй, а вона, як та деревляна пила: «ціні-ціні, ціні-ціні!..», поки душу не перепилит. «Аж на «Войордан», коли прийде пуп не буде помоста, то аби ти знав што бурше вечі ти не зварю ріплянки², ані дранки ти не ужмакаю³!.. Вари та жмакай собі сам, а я пуйду світ за очі!..», – гуторив вуйко. – Ге, ге!.. Здурила баба... у світ за очі, га?.. Та знаю я який того «світ за очі»!..

Право до Дьордія Хромого, вадь до Ілька Василишиного, бо мают пінзію – фрас би їх потер! А хромий бізуно має і помуст у бляханці⁴. «Та утки я тобі дов на «Войордан» помуст гепну, аж на помуст гія дощок, Марі. Дощо-о-ок, та ще сухих!» – розтолкую пінді дурнуї, але з дурної діри, дурний вітер дує: «Та не бреші, Міха, бо у нас повне горище дощок смерекових!» – фрінцнула на мене, фрінцкали би єй мадярські оціфери!.. «?о-о-осподичку солоденький!.. Та я ті дошки на копиршови⁵ держу!.. На копиршови, Марі, ко-о-опиршови!..», «Які копиршови? – засичала як шаркань. – Та я ще не умираю, ані ти не здихаєш!.. Диваса, Міха! Вадь помуст, вадь!..», – повертіла рукою.

– Так мені було класти той помуст, як голодному сра... Але поклав! Поклав най має чакля помуст! Най са розчіпіряє по нему. А, як би... ха-ха-ха!.. Як би сконала, то бих єй поніс на кодришур завиту у вереті, як несли Лайбову Рифку. Але... я не мав щастя з малого!..

– Та чім ступила, звия, на помуст зачав «Вавілей»⁶: «Ану, не заходи обутий! Ану, долу постоло, чи осліп

єс што єм постелила ряндухи?..» І так від ранку до вечора – долу постоло, горі постоло, чорт забери той помуст та й муй дурний розум!.. Але вже терпіти не можу! Добре што єй нечисте понесло до Согота, доки прийде... Буде што буде! Може й гріх, бо сято, але...

Коли тета Марія переступила через поріг рідної хати, то мало не віддала Господові душу, бо гепнула собою об долівку, як сердитий ковдуш міхом.

– А-а-а... по-по-помуст де-е-е? – простогнала
– На го-го-горищу! – поглумився їй вуйко.
– А-а-а... завтра «Войордан», пуп прийде!..
– Зате я і зняв помуст, бо боявся, що ти фрінцнеш на попа: «Ану, не заходи обутий!», а тепер вадь ходи по глиняній долівці... вадь!.. – покругив вуйко рукою.

¹Помуст – підлога.

²Ріплянка – картопляний суп.

³Жмакати – прати.

⁴Бляханка – хата покрита бляхою.

⁵Копиршув – труна.

⁶Вавілей – Вавилон.

СМІЙТЕСЬ НА ЗДОРОВ'Я!

Павло ГЛАЗОВИЙ

ЯК МІЙ КУМ БУВ МОРЖЕМ

Кум в газетах начитався про „моржів”

І скупатись в ополонці захотів:

– Загартуюся на холоді, як слід –

Буду жити та брикати до ста літ.

– Я боюся застудитися, – кажу.

Кум же чваниться: – Я приклад покажу.

Рано-вранці, взявши кирки і ломы,

Ополонку пробивати вийшли ми.

Дуже дружно працювали, як завжди.

За годину докопались до води.

Кум швиденько роздягнувся: – Ну, дивись!

Розігнався, посковзнувся, в воду – блись!

Плечі в нору, ноги вгору – тільки ляп!

Я до нього та за ноги зразу – хап!

Тяг за ноги, тяг за руки, тяг за чуб...!

Витяг кума, а він синій, наче пуп.

Посадив його, питаю: – Як вода?

– Т-тепла, – каже й зуб на зуб не попада.

Кум посидів півхвилинки на льоду.

– Н-ну, – промовив, – т-ти к-купайсь, а я п-піду.

Т-ти за плечі м-мене т-трохи потруси,

Б-бо до льоду п-приморозило т-трусил...!

Я узяв його за голову та смик!

– Т-ти сказився, н-ненормальний?! – кум у крик.

Він схопився, закрутився і присів,

Бо від льоду відірвався без трусів.

Бачу, кум мій закацуб, що аж опух.

Я узяв його, закутав у кожух

Та й поніс отак додому, як дитя,

Що не вмів ще й ходити до пуття.

Жінка плаче, діти плачуть... От біда!

Кум з кожуха, наче лялька, вигляда.

– Не ридай, – втішає жінку, – все як слід...!

Проживу тепер на світі до ста літ.

Не давай мені ні хліба, ні коржа.

Поклади скоріш на піч свого „моржа”

І пали соломі й дрова день і ніч.

Для «моржа» найперше діло — тепла піч!

Григорій СОЛОМОНЧУК

НЕ ТА МОЛОДЬ

Стою на тролейбусній зупинці. Випив небагато, але добре. Років з двадцять тому міг випити значно більше і бути в кращому стані. А молодь тепер зовсім слабенька. Ось іде - синє, як бузина, і вітер хитає його... Ой, не та молодь. Зовсім не та.

Згадалося, як колись із Колянном, моїм дружбаном, бувало, вип'ємо і добре, і багато. А потім серед ночі він і каже:

– Хіба це справедливо: я не сплю, а Галинка (дуже він за нею упадав, а вона – так собі), певно, дрихне і не знає, як за нею отут горюю? Давай, – каже, – махнемо по селу та собак побудимо.

Галинка жила в сусідньому селі, але що нам ті п'ять кілометрів! Година – і ми вже там. А ще через півгодини всі собаки по селу гавкали. «Нехай, – казав Колян, – вона також не спить». Ото була любов! Хіба нинішня молодь така? Хіба вона вмів так любити, як ми колись любили?

Під'їхав тролейбус і перервав мої спогади. Зайшов. Стою. Хоч і важко, але тримаюся. І кожен, хто коло мене, хоче зі мною зіткнутися або ж підставляє свою ногу під мій черевик. І ця, дивись, підставляє.

– Куди, – запитую,

– ти свій тувель преш?

Розлізеться ж він, як

налисник на сковороді.

– В такому вигляді, –

вона мені, – треба їздити

в «спецмашинах».

– Дорога ти моя,

мальована, – кажу їй, – а звідки ж ти така з нігтями придушеними та синцями під очима?

– Ви що? Це ж манікюр, макіяж!..

– От тебе б узяти в спецмашину та попати, а потім подивитися – «хто в якому вигляді»...

Не знаю, чи на своїй зупинці, але мальована вискочила. От молодь пішла! Не вмів зі старшими розмовляти. І коли ми її навчимо!

*«Мороз. Сніги. Зимові сни.
Як тісно обійнялись три сосни...»*

Микола Підгорний

